FÓRUM

Teplomilné stepi v Čechách – červená nit pražské botaniky

Thermophilous grasslands in Bohemia – scarlet thread through Prague botanical studies

Jarmila K u b í k o v á

Žateckých 14, 140 00 Praha 4; e-mail: jarmila.kubikova@volny.cz

Abstract

The history of botanical research into thermophilous grasslands in Bohemia from the beginning of the 20th century is followed. The research is documented from different time periods and different landscapes. A range of studies are discussed and biographies of the main authors are presented. A bibliography of unpublished dissertations and student theses deposited in the library of the Faculty of Sciences of Charles University Prague is included. The summarized results inform of flora and phytogeography, phytosociology, Holocene development, ecology and life strategies of grassland species. Thermophilous grasslands thrive on steep southern slopes of various rocks. They have been maintained by grazing and are susceptible to human impact, both directly and indirectly.

K e y w o r d s : bibliography, research history, thermophilous grasslands

Úvod

Tento článek vybočuje z ustálených zvyklostí odborného textu. Prosím, aby byl chápán jako esej a osobní názor na problematiku, která je velice široká a může být pojednána z nejrůznějších hledisek fytogeografických, ekologických a fytosociologických. Hlavní důraz byl kladen na přehled bibliografie, ze které si čtenář může vytvořit vlastní náhled na stav současných znalostí a jejich vývoj. A také si uvědomit, proč se česká teplomilná květena a vegetace stala „červenou nití“ pražské botanické školy.

Od počátků botanického výzkumu budily pozornost výskyty zvláštních druhů, neobvyklých v lesnatých pahorkatinách. V době počínajícího odborného botanického výzkumu na konci 18. a na počátku 19. století byla krajina hustě osídlena a intenzívně obhospodařována tradičním malorolnickým způsobem, hlubší půda byla rozorána, na mělké kamenité půdě byly pastviny. I když již v té době byla lesní půda při mapování tereziánského a dále josefinského katastru oddělena od půdy zemědělské, byly lesy těženy často

s obmýtím pouze 20 let, takže byly světlé a osídlované světlomilnými rostlinami. Údaje o květeně otevřených trávníků se postupně sbíraly a hromadily.

Teplomilné trávníky vymezuji jako otevřené travnaté plochy a rozvolněné porosty na skalnatých svazích s převládajícími travami jako je kostřava walliská, kostřava žlábkatá a sveřep přímý a bohatstvím dvouděložných bylin, řazené ve fytocenologickém systému do třídy *Festuco-Brometea.*

Teplomilné trávníky a skalní stepi jsou v Čechách rozšířeny převážně v Českém krasu na prvohorních horninách, ve vltavském údolí od Orlíka po Kralupy hlavně na minerálně bohatých vyvřelinách, v údolí Berounky na Křivoklátsku, na svědeckých kopcích v Polabí, na čedičových, případně znělcových třetihorních kopcích v Českém středohoří a v Doupovských horách. Menší enkláva se vyskytuje na strakonických vápencích a u Českého Krumlova.

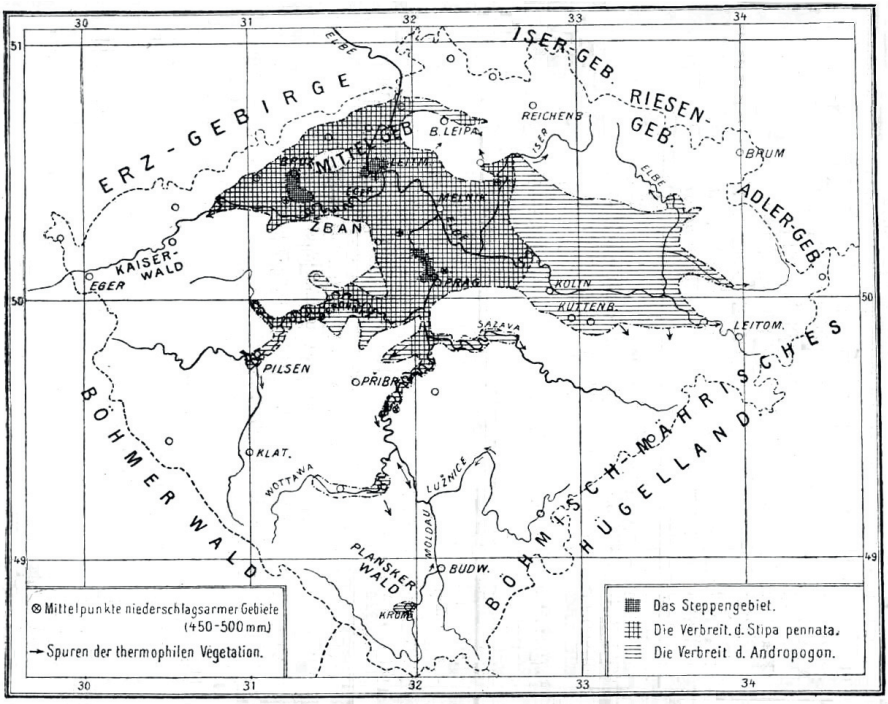
Metodika

Studie je rozdělena na dva oddíly. První se týká historie výzkumu teplomilné květeny a vegetace na Přírodovědecké fakultě UK v Praze a je dokumentován soupisem diplomových a disertačních prací uložených v knihovně katedry botaniky. Jejich citace je uvedena zkráceně, pouze jméno autora, název práce a letopočet. V textu nejsou odkazy na tyto diplomové práce zařazeny. Druhý oddíl tvoří bibliografie publikovaných studií teplomilné květeny rozčleněných podle fytogeografických regionů – pokud to bylo možné. V komentářích – až na výjimky – není uváděn odkaz na určité studie. Tato část byla též omezena pouze na Čechy (v historických hranicích). Teplomilná květena na Moravě a ve Slezsku nebyla pro rozsáhlost tématu do studie zařazena. Tato studie si nedělá nárok na úplnost bibliografie a nezpochybnitelnou objektivnost názorů. Jde v některých případech o subjektivní náhledy pamětníka a prosím, aby čtenáři měli tuto skutečnost na zřeteli.

Historie výzkumu „stepních“ trávníků v Čechách

Ladislav J. Čelakovský inicioval a v letech 1868–1883 vedl velké dílo „Prodromus květeny české, obsahující popisy a posud známé rozšíření cévnatých rostlin v království českém samorostlých i vůbec pěstovaných“ (Čelakovský 1868–1883), které na základě údajů mnoha přispěvatelů shrnulo na konci 19. století znalosti o květeně Čech. Byly známy podrobné lokality, z nichž bylo možné odvodit obraz rozšíření jednotlivých druhů na území Čech. Z těchto znalostí a ze svých cest po Čechách vytvořil Josef Podpěra v roce 1904 mapu rozšíření teplomilné vegetace (Podpěra 1904), která se neliší příliš od fytogeografického členění použitého pro Květenu České republiky. Podpěrovi (Podpěra 1900, 1902, 1904, 1906) byly známy i izolované ostrovy teplomilné květeny na Českokrumlovsku, na Otavě, na Příbramsku (Povltaví) a v údolí Jizery u Mladé Boleslavi (viz obr. 1).

Čelakovský L. (1868–1883): Prodromus květeny české. I.–IV. – In: Arch. Přírod. Výzk. Čech, sect. 3a, fasc. 1–4: 1–944, Praha.



Obr. 1. – Orientační mapa polohy okrsků teplomilné vegetace v Čechách (Podpěra 1904).
Fig. 1. – Location of areas with thermophilous vegetation in Bohemia (Podpěra 1904).

Podpěra J. (1900): Vegetační nástin okolí Krumlovského. – Živa 10: 176–178.
Podpěra J. (1902): Ueber das Vorkommen der Avena desertorum Lessing in Böhmen. – Oesterr. Bot. Z. 52: 333–338.
Podpěra J. (1904): Studien über die thermophile Vegetation Böhmens. – Engler's Bot. Jb. 34, Beibl. 76: 1–39.
Podpěra J. (1906): Vývoj a zeměpisné rozšíření květeny v zemích českých ve srovnání s poměry evropskými. – Moravská Ostrava.

V těchto studiích se řešily otázky vývoje květeny Čech po době ledové, refugia, migrační proudy, relikty atd. Recentní rozšíření teplomilné květeny kladl Podpěra do souvislosti s makroklimatem (450 až 500 mm ročních srážek) a mikroklimatem – orientace a sklony svahů.

Ve stejné době se Karel Domin podrobně zabývá vegetací Českého středohoří (Domin 1904), o něco později Rudohořím (Krušnými horami) a pánví podrudohorskou (Domin 1907). O něco dříve publikuje i studii o údolí Vltavy (Domin 1902).



Obr. 2. – Podobizna Františka Schustlera z nekrologu publikovaného Karlem Dominem ve Vědě přírodní (1925).
Fig. 2. – Portrait of František Schustler from his obituary published by Karel Domin in the Věda přírodní journal (1925).

Domin K. (1902): Údolím vltavským mezi Kamýkem a Zvíkovem. Nástin botanicko-geografický. – Sborn. Čes. Spol. Zeměvěd. 8: 289–304.
Domin K. (1904): České středohoří. – Praha.
Domin K. (1907): Rudohoří a pruh podrudohorský. Studie fytogeografická. – Arch. Přírod. Prozk. Čech 12/5: 1–138.

Ve všech těchto studiích převládá popis vegetace a otázky fytogeografické, otázky refugií a původu druhů – druhy pontické, meridionální, šíření sarmatskou nebo panonskou cestou.

Klidná a intenzívní studia přerušila světová válka v letech 1914–1918. Přesto se v tomto období teplomilnou vegetací zabývá intenzívně František Schustler, všestranný

botanik, který současně studoval i horskou vegetaci Krkonoš (Schustler 1918a, 1923). Jeho rozsáhlá práce „Xerothermní květena ve vývoji vegetace české“ (Schustler 1918b) zakládá pozdější výzkum v tomto směru. Shrnuje do té doby známé studie Podpěry a Domina, diskutuje názory geologů-glaciologů a navrhuje řešení problému současné izolace teplomilné květeny v Čechách. Podrobně probírá areály jednotlivých xerotermních druhů a třídí je podle jejich rozšíření v Evropě a Asii. Domnívá se, že xerofilní vegetace přetrvala nepříznivé období glaciálu a při oteplení byla sycena z východních a středomořských refugií. Zabývá se též vztahem teplomilné květeny ke složení hornin a půdy (Schustler 1919). Jeho práce je základem pro názor na českou teplomilnou vegetaci pro další léta. Předčasné úmrtí F. Schustlera (obr. 2) v roce 1925 na břišní tyfus bylo velkou ztrátou pro českou vědeckou obec.

Schustler F. (1918a): Krkonoše. Studie rostlinozeměpisná (fytogeografická). – Arch. Přírod. Výzk. Čech, 16/4: 1–181.
Schustler F. (1918b): Xerothermní květena ve vývoji vegetace české. Studie rostlinogeografická. – Praha.
Schustler F. (1919): Vegetace na podkladu půd amfibolových. – Věda Přír. 1: 20, 21, 36, 37.
Schustler F. (1923): The dealpines, their nature and importance. – Věstn. 1. Sjezdu Čs. Bot., p. 57, 58.

Po válce se vrací Podpěra z ruského zajetí, kde poznal jihoruské a sibiřské stepi a mohl je srovnat s malými zbytky ve střední Evropě. Postupně upouští od označování našich malých bezlesých trávníků jako stepi při srovnání s obrovskými rozlohami stepí přiuralských (Podpěra 1923, 1928, 1931, 1937). Od roku 1921 je profesorem na Masarykově universitě v Brně.

Podpěra J. (1923): Geobotanický rozbor areálů rostlinných stepí přiuralských. – Spisy Přírod. Fak. Masaryk. Univ. Brno 1923/27.
Podpěra J. (1928): Lesostep ve střední Evropě. – Věstn. 6. Sjezdu Čs. Přírodozp. Lék. Inž., díl 3, část přírod. 98.
Podpěra J. (1931): Otázka stepního komponentu ve střední Evropě I. – Sborn. Přírod. Spol. Mor. Ostrava 6 (1930–1931): 45–62.
Podpěra J. (1937): Jak srovnati stepi středoevropské a rusko-sibiřské. – Sborn. Čs. Společ. Zeměp. 43: 6–10, 64–68.

Zájem o xerotermní vegetaci v Čechách však neutuchá. Domin a jeho žáci studují blízké okolí Prahy a řadu dalších lokalit ve středních Čechách a zaměřují se na ekologická a půdní měření, podrobnější studium rostlinných společenstev a autekologii zajímavých druhů (Domin 1923, 1924a, b, 1925, 1928, 1930, Hilitzer & Zlatník 1928, Zlatník 1928). Hlavní pozornost Domina a jeho spolupracovníků však v té době poutá výzkum květeny a vegetace Slovenska a Podkarpatské Rusi, vysokohorská vegetace Tater (Dostál, Krajina, Sillinger). Cílem bylo napsat podrobnou novou Květenu celého území tehdejší Československé republiky.

Domin K. (1923): Karlické údolí. – Čas. Nár. Mus., sect. natur., 97: 41–51.

Domin K. (1924a): Květena strání křídového útvaru u Veltrus. – Čas. Nár. Mus., sect. natur., 98: 1–7.
Domin K. (1924b): Skalní květena Vyšehradu. – Věda Přír. 5: 142.
Domin K. (1925): Bílé stráně Českého středohoří. – Krása Našeho Domova 17: 73–75.
Domin K. (1928): The plant associations of the valley of Radotín. – Preslia 7: 3–68.
Domin K. (1930): Floristický příspěvek k území horního Kačáku. – Čas. Nár. Mus., sect. natur., 104: 28–35.
Hilitzer A. & Zlatník A. (1928): Résultats des observations microclimatique dans les associations du terrain calcaire de la vallée Radotínské údolí prés de Prague. – Preslia 7: 69–93.
Zlatník A. (1928): Études écologiques et sociologiques sur le Sesleria coerulea et le Seslerion calcariae en Tchécoslovaquie. – Rozpr. Král. Čes. Společ. Nauk, cl. math.-natur., ser. n., 8/1: 1–116.

Ve stejném období se xerotermní vegetací intenzivně zabývá odborný středoškolský učitel Jaromír Klika. Rozpracovává Braun-Blanquetovu fytocenologickou školu, věnuje se nejdůležitějším oblastem výskytu teplomilné květeny – Českému středohoří, Českému krasu a Polabí (Klika 1928, 1929a, b, 1930, 1932, 1933a, b, 1936, 1939, 1951). Mimo to pracuje na Moravě a na Slovensku.

Klika J. (1928): Geobotanická studie rostlinných společenstev Velké hory u Karlštejna. – Rozpr. 2. tř. Čes. Akad. 37/12:1–42.
Klika J. (1929a): Ein Beitrag zur geobotanischen Durchforschung des Steppengebietes im Böhmischen Mittelgebirge. – Beih. Bot. Cbl. 45B: 495–539.
Klika J. (1929b): Příspěvek ke geobotanickému prozkumu středního Polabí. – Věstn. Král. Čes. Společ. Nauk, cl. 2, 1929/12: 1–25.
Klika J. (1930): Geobotanické poměry stepního okrsku lounského. – Čas. Nár. Mus., sect. natur., 104: 45–48.
Klika J. (1932): Lesy v xerotermní oblasti Čech. – Sborn. Čs. Akad. Zeměd. 107: 321–359.
Klika J. (1933a): Studien über die xerotherme Vegetation Mitteleuropas II. Xerotherme Gesellschaften in Böhmen. – Beih. Bot. Cbl. 50/2: 707–773.
Klika J. (1933b): Teplomilná společenstva „stepní“ ve středních Čechách. – Čas. Nár. Mus., sect. natur., 107: 78–82.
Klika J. (1936): Studien über die xerotherme Vegetation Mitteleuropas IV. – Erläuterungen zur vegetationskundlichen Karte des Lovoš (Lobosch). – Beih. Bot. Cbl. 54B: 486–514.
Klika J. (1939): Die Gesellschaften des Festucion vallesiacae-Verbandes in Mitteleuropa. – Stud. Bot. Čech. 2: 117–157.
Klika J. (1951): Xerothermní travinná společenstva v Českém středohoří. – Rozpr. 2. tř. Čes. Akad. 60/25 (1950): 1–47.

Klika se tak stává zakladatelem poznání xerotermních společenstev, jejich sociologie, ekologie a třídění v českém prostoru. Toto poznání a pojmenování společenstev a jejich vyšších jednotek v duchu moderní evropské školy J. Braun-Blanqueta je podstatné pro další studie xerotermní vegetace, jejích funkcí a vývoje.

Pro řešení stále naléhavějších otázek o původu květeny a jejího osudu během ledových a poledových dob mají zásadní význam paleobotanická studia. V období dvacátých až čtyřicátých let pracuje na pražské německé univerzitě palynologická skupina vedená K. Rudolphem (Jankovská 1993). Řada jeho žáků pracovala na rozboru sedimentů rašelinišť jak jihočeských, tak severočeských. Provedli záchranný výzkum sedimentů

Komořanského jezera (Rudolph 1929, Firbas 1924, 1934, Losert 1940). Jejich kolektivní úsilí těžce postihla druhá světová válka, někteří na frontě zahynuli, ostatní byli vyhnáni z Prahy. Karl Rudolph těsně před válkou zemřel a jedinému Franzi Firbasovi se podařilo zachránit kolektivní rukopisné materiály, které vydal v letech 1949 a 1951 na univerzitě v Göttingen (Firbas 1949, 1951). Je to základní dílo o vývoji postglaciální vegetace střední Evropy a Čech. Bohužel metoda neumožňuje zachytit krajinnou mozaiku lesních porostů a odpovědět na otázku přežívání bezlesí v období největšího rozvoje dřevin v holocénu. Na dlouhá léta pak palynologická studia na univerzitě v Praze zanikla.

Firbas F. (1924): Studien über den Standortscharakter auf Sandstein und Basalt. – Beih. Bot. Cbl., sect. 2, 40: 253–409.

Firbas F. (1934): Über die Bestimmung der Waldgeschichte und der Vegetation Waldlosergebiete mit Hilfe der Pollenanalyse. – Planta 22: 109–146.

Firbas F. (1949, 1951): Spät- und nacheiszeitliche Waldgeschichte Mitteleuropas nördlich der Alpen. Erster Band: Allgemeine Waldgeschichte. Zweiter Band: Waldgeschichte der einzelnen Landschaften. – Gustav Fischer Verlag, Jena.

Jankovská V. (1993): Universitní profesor Karl Rudolph – rodák z Teplic v Čechách. – Zpr. a Stud. Reg. Muz. v Teplicích 19: 7–12.

Losert H. (1940): Beiträge zur spät- und nacheiszeitlichen Vegetationsgeschichte Innenböhmens. I. Der Kommerner See. – Beih. Bot. Cbl. 60B: 346–394.

Rudolph K. (1929): Die bisherigen Ergebnisse der botanischen Mooruntersuchungen in Böhmen. – Beih. Bot. Cbl. 45: 1–180.

Za druhé světové války se českým botanikům prostor pro výzkum velice zúžil. Nebylo možné pracovat nejen na Slovensku, ale i české země byly okleštěny, takže i České středohoří bylo celé v Sudetech, stejně tak Krumlovsko. Botanikům zbývaly střední Čechy (Domin 1940, 1942, 1943, 1944, Dostál 1942, Klika 1942a,b, 1949). I pracovní podmínky po uzavření vysokých škol byly obtížné. Kolektiv Botanického ústavu univerzity se rozpadl – Pavel Sillinger zemřel na nevyléčitelnou leukémii, Vladimír Krajina přešel do ilegality, pracoval pro londýnskou vládu a byl posléze dopaden a vězněn. Karlu Dominovi se podařilo pro zbývající asistenty zajistit zaměstnání v tzv. Komisi pro sběr léčivých bylin (v podstatě malém botanickém ústavu pod záštitou protektorátního ministerstva zdravotnictví), kde se byť v omezených podmínkách dále pracovalo na podkladech pro velkou Květenu ČSR. Z tohoto období je třeba vyzdvihnout velkou Dominovu práci o květeně mšenské (Domin 1942) a upozornění na možnou migrační cestu ponticko-panonské květeny Třebovskou bránou (Domin 1940), což nabízí vysvětlení záhady izolace teplomilné květeny Čech.

Domin K. (1940): Třebovská brána a její význam pro genesi naší teplomilné (ponticko-panonské) vegetace. – Věda Přír. 20: 83–85.

Domin K. (1942): Prodromus květeny mšenské. – Acta Bot. Bohem. 13(1941): 1–236.

Domin K. (1943): Vegetační obrazy z povodí Litavky od Zdic na Příbramsku. – Rozpr. 2. tř. Čes. Akad. 53/22: 1–42.

Domin K. (1944): Rostlinný kryt Podzvičínska s hlediska geobotanického a floristického. – Rozpr. 2. tř. Čes. Akad. 53/39: 1–72.

Dostál J. (1942): Seznam kapraďorostů a jevnosnubných, rostoucích v rezervaci Velká hora. – Sborn. Čes. Akad. Techn. 16: 517–520, 560–580.
Klika J. (1942a): Výzkum ochranné oblasti Velké hory u Karlštejna. – Sborn. Čes. Akad. Zeměd. 16: 497–505.
Klika J. (1942b): Rostlinná společenstva Velké hory. – Sborn. Čes. Akad. Techn. 16: 580–602.
Klika J. (1949): Rostlinně sociologické poznámky z chráněné oblasti šárecké. – In: Šárka, Přírodovědecký a archeologický průzkum chráněné oblasti šárecké, Praha, p. 77–82.

Konec války nebyl pro botaniky radostným vstupem do další tvořivé práce. Německá univerzita byla zákonem zrušena, Karel Domin byl nespravedlivě obviněn ze spolupráce s okupačními představiteli a nebyl vůbec vpuštěn do Botanického ústavu. Soud sice vyhrál, ale byl penzionován a izolován od vědecké práce, po únoru 1948 se studenti nesměli o něm ani dozvědět. Nedostal posléze ani penzi a krátce po měnové reformě v roce 1953 umírá. Vladimír Krajina sice přežil válečné vězení, ale po válce se angažoval politicky v Československé straně národně socialistické a po převratu v roce 1948 musel okamžitě emigrovat (na lyžích přes Šumavu). Na katedře botaniky zůstává F. A. Novák a bývalí asistenti K. Domina – Josef Dostál a Václav Jirásek, a přicházejí noví studenti a aspiranti. Poté, co se na fakultě ustavily akční výbory Komunistické strany Československa, přebírají hlavní slovo v obsazování asistentských a učitelských míst na katedře. Zejména tehdy mladí aspiranti Radovan Hendrych a Zdeněk Urban si získali pevné pozice ve stranické hierarchii a každá personální změna byla v jejich režii. Určité uklidnění přinesl příchod Zdeňka Černohorského, Jaromíra Kliky (v roce 1951) a později Ericha Daumanna, kteří měli jako členové komunistické strany rovněž důležité slovo v personálním obsazení katedry, avšak s touto devizou zacházeli uvážlivě. Nicméně oblíbený J. Dostál, poté co napsal obsáhlou Květenu ČSR, musel katedru v roce 1963 opustit, aby se ještě úspěšně uplatnil na univerzitě v Olomouci. J. Klika přinesl na katedru obnovený zájem o klasickou fytocenologii a xerotermní květenu a zadával na tato témata diplomové práce; bohužel předčasně náhle zemřel (na botanickém kongresu v Leningradě) v roce 1957. Výzkum xerotermní květeny přebírá jeho nástupce Jan Jeník, který postupně koncipuje několik okruhů týmového výzkumu, kde se klade důraz jak na další rozpracování fytocenologie, tak na ekologii společenstev, autekologii jednotlivých druhů a na tehdy nové metody kvantitativní ekologie.

Jedním okruhem výzkumu bylo vltavské údolí zasažené výstavbou údolních přehrad (Slavík & Kršková 1958, Jeník & Slavíková 1964). Jan Jeník na tomto příkladu definoval tzv. říční fenomén jako důležitý migrační prvek vývoje vegetace a jako ekologickou podmínku dynamiky a stabilizace různorodých společenstev.

Slavík B. & Kršková Z. (1958): Předběžná studie o vegetačních poměrech zátopové oblasti Orlík. – Ochr. Přír. 13: 207–213.
Jeník J. & Slavíková J. (1964): Střední Vltava a její přehrady z hlediska geobotanického. – Jeník J. [ed.], Vegetační problémy při budování vodních děl, Praha, p. 67–100.

Dalším okruhem se již od poloviny 50. let, nejdříve vlivem J. Kliky a později po jeho úmrtí pod vedením Jana Jeníka, stala na geobotanickém oddělení celá škála koncepčně

zaměřených fytocenologických a ekologických studií xerotermní vegetace Českého krasu. Důraz je kladen jak na floristické zvládnutí problematiky, tak na měření terénní i laboratorní. V tomto duchu byla zadána a vypracována celá série diplomových prací (viz níže). K problematice slunečního záření a orientace a sklonu svahů byla uveřejněna zásadní práce, která přidávala důležitý článek do diskuse o přežívání teplomilných druhů během holocénu (Jeník & Rejmánek 1969). Rozvíjí se studium tvorby půd v polohách skalních stepí a jejich mikrostruktura ve spolupráci se zoology (Kubíková & Rusek 1976).

Jeník J. & Rejmánek M. (1969): Interpretation of direct solar irradiation in ecology. – Arch. Met. Geoph. Biokl., ser. B., 17: 413–428.

Kubíková J. & Rusek J. (1976): Development of xerothermic rendzinas. A study in ecology and soil microstructure. – Rozpr. Čs. Akad. Věd, ser. math.-natur., 86(6).

Přehled geobotanických diplomových prací k teplomilné vegetaci Českého krasu a Středního Povltaví zadaných na katedře botaniky pražské přírodovědy

Diplomové práce

1958
Blažková D. – Fytocenologická studie Roblínských hájů
Smetánková M. – Ekologická studie o ostřici nízké
Strnadová-Heřmanská K. – Příspěvek k ekologii dřevin v xerothermní oblasti středních Čech

1959
Ryšánková Z. – Příspěvek k ekologii kokoříku vonného

1960
Chocholová J. – Rostlinná společenstva Doutnáče a jejich vztah ke stanovištní vlhkosti
Kučerová J. – Dynamika nitrátů v lese, lesostepi a stepi
Pachnerová L. – Teplota a světelné poměry vegetace na Doutnáči

1961
Češka A. – Lesy při Slapské zdrži
Větvička V. – Studie akátových porostů ve vltavském údolí
Aulická E. – Polní plevele Českého krasu

1962
Vágenknecht V. – Vegetace a teplota v údolí Vltavy u Živohoště
Stuchlý J. – Společenstva mechorostů Císařské rokle u Berouna

1964
Sofron J. – Dřeviny a jejich porosty na střední Berounce

1965
Chlápková-Weberová J. – Populace terofytů ve stepích Českého krasu

Janko J. – Xerothermní porost na Boubové. Kvantitativní analýza
Dvořáková J. – Kořenová ekologie dřínu (Cornus mas). Příspěvek k výzkumu savé síly kořenů

1967
Pučelíková Z. – Ekologická studie kostřavy walliské (Festuca valesiaca) a kostřavy žlábkaté (Festuca rupicola)

1970
Bureš L. – Podklady pro biologické plánování krajiny Českého krasu
Hájková L. – Příspěvek k ekologii individuálního vývoje u stepních therofytů

Další přehled diplomových prací ukazuje na přesun zájmu z Českého krasu a vltavského údolí do Českého středohoří. V Českém středohoří byl vybrán kopec Oblík nedaleko Loun pro své unikátní porosty kavylů a pravidelnou morfologii jako model pro souvislosti mikroklimatu a reakcí rostlinných společenstev (souborně Slavíková 1983). Zadání na základě podnětu J. O. Martinovského vypracoval Jan Jeník, po jeho vynuceném odchodu z fakulty jej převzala Jiřina Slavíková.

Diplomové práce

1966
Hradecká D. – Luční společenstva Milešovského středohoří
Plašilová J. – Kořenové systémy bylin lesního společenstva Milešovského středohoří
Rokytová M. – Rozšíření a ekologie pěchavy vápnomilné (Sesleria calcarea)

1967
Šindelářová M. – Vegetace spilitů v dolním Povltaví
Konečná H. – Floristický rozbor Šárky a okolí
Tolman V. – Floristický rozbor vegetace ve vymezeném území Českého krasu

1968
Kubát K. – Návrh fytogeografického vymezení Českého středohoří

1969
Kolbek J. – Vegetační poměry východní části Českého středohoří
Petříček V. – Fytogeografické poměry Mladoboleslavska se zvláštním zřetelem na teplomilnou květenu
Rejmánek M. – Ekologický význam tepelných vlastností hornin

1971
Brabec E. – Příspěvek k ekologii sutí Českého středohoří
Ezerová M. – Floristicko-chorologická analýza Novodomské bezlesé enklávy na Křivoklátsku

1972
Studnička M. – Bílé stráně Českého středohoří

1973
Klimešová I. – Příspěvek ke stanovištní charakteristice a režimu dusíku v půdě na Oblíku v Českém středohoří

Molíková M. – Příspěvek ke karpobiologii kavylů na Oblíku
Březinová J. – Sezonní vývoj vegetace na Oblíku v Českém středohoří
Rydlo J. – Příspěvek k poznání režimu půdní vlhkosti na Oblíku v Českém středohoří

1974
Suchara I. – Keřová společenstva Lounského středohoří
Pokorná I. – Ekologie vybraných dominant pískovcových ekotopů v Čechách

Slavíková J. [ed.] (1983): Ecological and vegetational differentiation of a solitary conic hill. – Academia, Praha.

V roce 1970 proběhly celostátní „prověrky“, kdy byli všichni pracovníci nuceni vyjádřit souhlas s okupací Československa sovětskou armádou a odvolávat své kritické postoje z roku 1968. Tyto akce byly všude využity k odstranění schopných a kreativních „lídrů“. Z pracoviště musel odejít Jan Jeník a později také autorka tohoto článku. Jan Jeník se krátce předtím vrátil z tříletého pobytu v tropické Africe, odkud přivezl mnoho materiálu a poznatků. Poté působil v Botanickém ústavu ČSAV, ale styk se studenty mu byl zakázán. Autorka tohoto článku se uplatnila ve státní ochraně přírody v Praze. Na katedře se studií v oblastech teplomilné vegetace ujímá Marcel Rejmánek, který vypracoval sérii témat na výzkum sukcese na opuštěných polích. Na tomto tématu spolupracovala též Jana Osbornová a dokončila jej po odchodu Marcela Rejmánka z katedry a posléze do zahraničí (souborná publikace Osbornová et al. 1990). Některá ekofyziologická témata vedla Jiřina Slavíková. Další diplomové práce floristického charakteru vedl Vladimír Skalický.

Osbornová J., Kovářová M., Lepš J. & Prach K. (1990): Succesion in abandoned fields. – Kluwer Acad. Publ., Dordrecht, Boston, London.

Diplomové práce

1976
Klaudisová A. – Fytocenologicko-pedologické studie opuštěných polí v Českém krasu

1977
Huml O. – Konkurenční vztahy dominant a jejich význam v iniciálních sukcesních fázích
Chlumská J. – Destrukce rostlinného detritu ve vybraných sukcesních stádiích opuštěných polí v Českém krasu
Klimková M. – Distribuce a pohyb fosforu v systému půda-vegetace-detritus vybraných sukcesních stádií úhorů v Českém krasu
Krkavcová M. – Distribuce a změny obsahu kationtů vápníku, draslíku a sodíku ve vybraných sukcesních stadiích úhorů v Českém krasu
Rambousková H. – Vodní provoz ve vybraných stadiích úhorů
Lepš J. – Vývoj horizontální struktury vegetace během sekundární sukcese
Prach K. – Ekologická studie keřových stadií úhorů v Českém krasu

1978
Jiráková J. – Botanické zhodnocení vybraných částí Středního Povltaví pro účely ochrany přírody
Rauch O. – Některé aspekty stability dvou sukcesních stadií úhorů v Českém krasu
Soukupová L. – Ekologie dominant a jejich úloha při sukcesi

Šťastná V. – Dýchání půd vybraných sukcesních stadií úhorů a polí v Českém krasu

1979
Michálek J. – Stabilita stádií sekundární sukcese z hlediska působení herbicidů
Haščynová D. – Ochranářsko-botanický inventarizační průzkum přírodní rezervace Kóda a přilehlých území CHKO Český kras
Josefusová Z. – Inventarizační průzkum SPR Karlštejn a přilehlého území CHKO Český kras
Mestenhauserová M. – Pohyb fosforu v ekosystému vybraných stadií sekundární sukcese

1980
Buriánek V. – Fenologická analýza a experimentální ovlivnění xerické sukcesní řady úhorů

1981
Baumová H. – Účinek sečí na strukturu vegetace vybraných sukcesních stádií opuštěných polí

I v dalších letech pod vedením Jiřiny Slavíkové, Jany Osbornové, Vladimíra Skalického a Bohdana Křísy probíhá řada studií o teplomilné travinné vegetaci.

Diplomové práce

1982
Hrdina P. – Xerothermní bylinná vegetace předšumavských vápenců
Reiter J. – Floristické poměry okolí Loděnice
Pyšek P. – Sídlištní vegetace Českého krasu
Smažík J. – Populační dynamika vybraných dominant při sukcesi na úhorech

1983
Sádlo J. – Vegetace vápencových lomů Českého krasu

1984
Táborská J. – Floristický výzkum na dolním toku Vltavy

1985
Frantík T. – Sukcese po odstranění akátu

1986
Dundr M. – Floristický výzkum Pochválovské stráně ve Džbánu

1987
Konvalinová B. – Květena druhohorních svědeckých hor středního Polabí (Báň, Oškobrh, Vinný vrch)
Krobová L. – Příspěvek k floristickému výzkumu Teplického středohoří
Poustková E. – Floristický příspěvek ke květeně části Českého středohoří
Vávrová J. – Příspěvek ke květeně Českokrumlovska
Zývalová D. – Květena Otavy v úseku od Horažďovic do Strakonic
Žídková K. – Floristické poměry Bílých strání a Satanu u Litoměřic

Po roce 1990 se mění personální složení katedry, vrací se Jan Jeník a Jarmila Kubíková, ale předčasně umírá Vladimír Skalický, vynikající znalec květeny jevnosnubných

i kryptogamů. Někteří kolegové odcházejí do důchodu, přichází střední generace z ústavů Akademie a postupně dorůstají noví pracovníci. Zájem se obrací na nová témata – revitalizace skládek a odkališť, pískovcové oblasti, výzkumy v zahraničí. Nicméně řada diplomových prací byla zpracována v klasických xerotermních oblastech Čech – v Českém středohoří, Českém krasu, Polabí. Nejde jen o popis stávající květeny a společenstev, ale stále častěji o srovnání s výsledky starších badatelů. Řada studií je zaměřena autekologicky, na vlastnosti a konkurenceschopnost jednotlivých druhů. Autekologické práce v posledních letech vede zejména Zuzana Münzbergová s důrazem na statistické zpracování výsledků. V diplomových pracích se opět objevují studie o vývoji květeny během glaciálů a holocénu. Řada diplomových prací byla později publikována v různých vědeckých časopisech.

Diplomové práce

1991
Kučera T. – Louky severovýchodní části CHKO Křivoklátsko

1992
Karlíková L. – Floristický výzkum okolí Voznice
Blíziková H. – Květena údolí Únětického a Kopaninského potoka mezi obcemi Tuchoměřice, Statenice a Přední Kopanina

1993
Edelmanová M. – Floristický výzkum východní části CHKO Křivoklátsko
Mlezivová R. – Květena středního Posázaví a dolní Želivky v závislosti na geologickém podkladu

1994
Brusová R. – Změny vegetace a flóry lokalit Zlatník, Svinky a Číčov v Českém středohoří
Černá E. – Floristický výzkum Karlického údolí a jeho okolí
Mannová V. – Srovnávací studie křivoklátských pleší
Coufalová L. – Floristické poměry xerothermních strání na jižním okraji CHKO Kokořínsko

1996
Pátková M. – Floristický výzkum svědeckých hor středního Polabí (Břístevská hůra, Chotuc, Přerovská hůra, Semická hůra)

1997
Vagnerová D. – Příspěvek ke studiu variability populací Quercus pubescens v Českém středohoří a Českém krasu

1998
Kovárnová O. – Květena nelesních ploch na vložkách krystalických vápenců u Strakonic
Velátová R. – Koridory v krajině a jejich význam při šíření rostlin

1999
Špryňar P. – Diverzita pražské květeny
Čapková M. – Příspěvek k prostorovému rozložení teplomilných trávníků Českého středohoří

2000
Hoffmann A. – Vegetace a flóra Velké hory v NPR Karlštejn
Münzbergová Z. – Obnova druhově bohatých společenstev xerotermních trávníků – pohled z různých stran

2001
Šíma P. – Květena východní části Českého krasu

2005
Dostálek T. – Identification of critical life history stages in the life cycle of endangered species Dracocephalum austriacum
Petr L. – Vývoj vegetace pozdního glaciálu a raného holocénu v centrální části České republiky
Tremlová-Blažková K. – Vliv vlastností druhů a struktury krajiny na současné rozšíření druhů suchých trávníků

2006
Mandáková T. – Cytotaxonomy and ecology of Aster amellus agg. in the Czech Republic
Schlägelová J. – Flora a vegetace chráněného území Koda v Českém krasu
Šímová I. – Dynamika a diverzita vegetace psamofytů v Polabí
Weiser M. – Vztah podmínek a rozšíření druhů svazu Bromion erecti jako potenciální reflexe historie managementu lokalit

2008
Černá L. – Srovnání populační dynamiky druhů Anthericum liliago a Anthericum ramosum
Husáková I. – Faktory určující výskyt stepních druhů na Křivoklátsku
Šlechtová A. – Vliv pastvy na stepní trávníky v CHKO Český kras na modelové lokalitě Pání hora

2009
Florová K. – Vliv pastvy na populační dynamiku vybraných druhů
Mayerová H. – Druhové vlastnosti určující reakci rostlin na pastvu ovcí a koz na modelové lokalitě Pání hora v CHKO Český kras
Zmeškalová J – Změny stepní vegetace na modelovém území NPR Oblík, CHKO České středohoří
Gabrielová J. – Vlastnosti charakterizující kriticky ohrožené druhy naší květeny

2010
Kladivová A. – Význam regenerace ze semen pro změny druhového složení v důsledku pastvy
Průchová D. – Faktory určující rozšíření druhů stepních trávníků
Tydlitátová K. – Diverzita lesní vegetace Českého středohoří

2013
Javorský T. – Vliv hradních zřícenin na diversitu vegetace v krajině
Kuťáková E. – Sukcese vegetace na výsypce vápencového lomu.

2014
Krejčová N. – Hybridizace mezi Pulsatilla pratensis a P. patens? Skutečnost nebo mýtus?

V posledních letech se kolem Petra Pokorného a později též Petra Kuneše zformovala paleoekologická skupina (souhrn stavu paleobotanické prozkoumanosti viz Kuneš et al. 2009), která se pod vlivem Vojena Ložka, Vlasty Jankovské, Václava Cílka a Ivana

Horáčka věnuje dějům v pozdním glaciálu a holocénu a přináší konkrétní doklady pro vývoj vegetace v kontextu s archeologií, zoologií a pedologií. Otvírá se tak řešení problematiky diskutované před sto lety – refugia, migrace, pontické a panonské druhy, stepi a lesostepi. Dokumentace řady paleobotanických prací (včetně diplomových) se vymyká z tématu této studie. Původ nelesní vegetace v Čechách (tzv. stepní otázka) a její kontinuitu v holocénu dokladují pro centrum xerotermního území, konkrétně dolní Poohří Pokorný et al. (2015a, b). Obdobná studie existuje i pro nelesní vegetaci jižní Moravy (Kuneš et al. 2015). Historii a dynamiku vegetace ČR pak shrnuje Chytrý (2012).

Chytrý M. (2012): Vegetation of the Czech Republic: diversity, ecology, history and dynamics. – Preslia 84: 427–504.

Kuneš P., Abraham V., Kovářík O., Kopecký M. & PALYCZ contributors (2009): Czech Quaternary Palynological Database (PALYCZ): review and basic statistics of the data. – Preslia 81: 209–238.

Kuneš P., Svobodová-Svitavská H., Kolář J., Hajnalová M., Abraham V., Macek M., Tkáč P. & Szabó P. (2015): The origin of grasslands in the temperate forest zone of east-central Europe: long-term legacy of climate and human impact. – Quatern. Sci. Rev. 106: 15–27.

Pokorný P., Chytrý M., Juřičková L., Sádlo J., Novák J. & Ložek V. (2015a): Mid-Holocene bottleneck for central European dry grasslands: Did steppe survive the forest optimum in northern Bohemia, Czech Republic? – The Holocene 25: 716–726.

Pokorný P., Sádlo J., Chytrý M., Juřičková L., Novák J. & Ložek V. (2015b): Nelesní vegetace české nížiny: reliktní původ a kulturní transformace. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 50: 181–200.

Publikované práce k flóře a vegetaci teplomilných stepí dle regionů

Během celého pojednávaného období probíhala také řada výzkumů na půdě ústavů akademie věd, univerzit, muzeí, pracovišť ochrany přírody, pracují i samostatní odborníci. V dalším textu jsou shrnuty publikované práce podle jednotlivých regionů. Ty jsou zhruba vymezeny podle fytogeografického členění vypracovaného pro Květenu České republiky. Byly zahrnuty zejména regiony termofytika, ale i některé přiléhající regiony mezofytika. V některých případech však začlenění studií bylo obtížné a nejednoznačné, takže nevylučuji některé omyly. Starší studie jsou uvedeny v předcházejícím historickém přehledu podle jejich autorů.

Český kras

Většina studií o květeně a vegetaci Českého krasu jsou dílčí dokumentační práce. Obecný shrnující charakter mají práce Bureše (Bureš 1976), Skalického a Jeníka (Skalický & Jeník 1974). V oblasti navštěvované pražskými botaniky po mnoho desetiletí zbývá stále mnoho úseků nedostatečně prostudovaných a popsaných. Zejména se jedná o část jihozápadně od řeky Berounky, ale také území kolem dolního Kačáku a Svatého Jana. Relativně málo význačných lesostepních lokalit je zpracováno fytocenologickou metodou, která jediná umožňuje detailní monitoring dynamiky vývoje v čase. Celková květena je zhruba známá z celostátních květen a klíčů České republiky a podrobněji zatím jen v rukopisných databázích. Přesto se ukazuje, že stále mohou být v Českém krasu nalezeny dosud

neznámé druhy, viz studii P. Špryňara (Špryňar 2004) o podmrvce jižní. Český kras na podrobné celkové vyhodnocení dosud čeká.

Blažková D. (1989): Vegetace chráněného území Staňkovka. – Bohem. Centr. 18: 77–103.
Bureš L. (1976): Geobotanické aspekty biologického plánování krajiny v chráněných krajinných oblastech. – Bohem. Centr. 5: 7–51.
Bureš L. (1976): Rostlinná společenstva úhorů v Českém krasu. – Preslia 48: 21–32.
Dörner P. & Müllerová J. (2014): Od intenzivního pařezení k lesu ochrannému – analýza historického vývoje lesů na Karlštejnském panství. – Bohem. Centr. 32: 425–438.
Dostálek T. & Münzbergová Z. (2011): Populační dynamika a genetická diverzita kriticky ohroženého druhu Dracocephalum austriacum. – Příroda 31: 53–83.
Fišerová D. (1990): Vegetace východní části SPR Karlštejn. – Bohem. Centr. 19: 41–79.
Hoffmann A. (2007): Vegetace a flóra Velké hory v NPR Karlštejn – současný stav a vyhodnocení změn. – Bohem. Centr. 28: 49–116.
Hofmeister J., Hošek J. & Hédl R. (2014): Okrajový efekt jako významný faktor ovlivňující vegetaci bylinného podrostu lesních fragmentů Českého krasu. – Bohem. Centr. 32: 407–424.
Horáčková J. & Tichý T. (2014): Květena a vegetace národní přírodní rezervace Koda v Českém krasu. – Bohem. Centr. 32: 51–154.
Hroudová Z. & Prach K. (1994): Dlouhodobé změny reliktního stepního porostu v Českém krasu. – Příroda 1: 63–72.
Hroudová Z. & Zákravský P. (1996): Vegetace stepní enklávy na vrchu Strážiště (Český kras). – Příroda 5: 23–32.
Janko J. (1971): Quantitative analysis of the xerotermic grassland on the Boubová Hill (Bohemian karst). – Preslia 43: 218–232.
Jeník J., Soukupová L. & Osbornová-Kučerová J. (1989): Ruderální biotop po jezevcích ve svahové stepi na Doutnáči (Český kras). – Bohem. Centr. 18:143–159.
Karlík P. & Poschlod P. (2014): Půdní semenná banka a nadzemní vegetace suchého trávníku „V nákli“ u Srbska v Českém krasu. – Bohem. Centr. 32: 277–296.
Kubíková J. (1971): Ecological gradients on the contact of xerothermic grassland and woodland in the Bohemian karst. – Folia Geobot. Phytotax. 6: 389–405.
Kubíková J. (1977): The vegetation of Prokop valley nature reserve in Prague . – Folia Geobot. Phytotax. 12: 167–199.
Kubíková J. a kol.(1998): Vegetace a flóra chráněných území v povodí Radotínského potoka. – Natura Prag. 14: 5–66.
Kubíková J. (2002): Kopec Doutnáč v NPR Karlštejn, modelové území geobotanických studií. – Bohem. Centr. 28: 284–320.
Kubíková J. (2010): Dynamika xerofilních trávníků na vápencích Radotínského údolí v Praze: vliv zaprášení emisemi cementárny v Lochkově. – Bohem. Centr. 30: 161–174.
Kubíková J. & Rusek J. (1976): Development of xerothermic rendzinas. – Rozpr. ČSAV, ser. math.-natur., 86(6): 1–78.
Mayerová H., Tichý T., Heřman P. & Münzbergová Z. (2014): Pastevní management suchých trávníků v CHKO Český kras – zachování a obnova druhově bohatých společenstev. – Bohem. Centr. 32: 395–406.
Prach K. (1981): Vybrané ekologické charakteristiky keřových sukcesních stádií na opuštěných polích v Českém krasu. – Preslia 53: 159–169.
Rivola M. (1976): Vegetační poměry státní přírodní rezervace Karlické údolí. – Čs. Ochr. Přír. 16: 63–78.
Rivola M. (1982): Vegetace středočeských pěnovců. – Preslia 54: 329–339.
Skalický V. (1985): Poznámky k historii průzkumu rostlin Českého krasu. – Bohem. Centr. 14: 181–184.

Skalický V. & Jeník J. (1974): Květena a vegetační poměry Českého krasu z hlediska ochrany přírody. – Bohem. Centr. 3:101–140.
Skalický V. & Skalická A. (1975): Příspěvek ke květeně diabasů na východním okraji Křivoklátska. – Bohem. Centr. 4: 132–140.
Svoboda D., Halda J. P., Malíček J., Palice Z., Šoun J. & Vondrák J. (2014): Lišejníky Českého krasu: shrnutí výzkumů a soupis druhů. – Bohem. Centr. 32: 213–266.
Stuchlý J. (1977): Společenstva mechorostů Císařské rokle u Berouna. – Stud. ČSAV 20: 1–93.
Šíma P. (2007): Květena východní části Českého krasu. – Bohem. Centr. 28: 117–202.
Špryňar P. (2004): Poznámky k překvapivému výskytu podmrvky jižní (Notholaena marantae) a sleziníku hadcového (Asplenium cuneifolium) na ultrabazickém pikritu v Českém krasu. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 39: 321–338.
Špryňar P. [ed.] (2007): Výsledky floristického kursu České botanické společnosti v Berouně (8.–13. července 2001). – Zprávy Čes. Bot. Společ. 42, Příloha 2, p. 61–107.
Špryňar P. (2011): Kruštík růžkatý (Epipactis muelleri) v Českém krasu. – Český Kras 37: 20–23.
Špryňar P., Palice Z. & Soldán Z. (2014): Za mechorosty, lišejníky a cévnatými rostlinami z Karlštejna do Srbska. – Český Kras 40: 33–40.
Špryňar P. & Schlägelová J. (2005): Jarní botanicko-geologická vycházka za květenou nevápencových hornin Českého krasu. – Český Kras 31: 56–60.

Křivoklátsko

Křivoklátsko je ve fytogeografickém členění zařazeno do mezofytika, nicméně na exponovaných stanovištích se vyskytují skalní stepi a tzv. pleše, takže zařazení bibliografie je účelné. Křivoklátsko (respektive jeho část nalézající se v CHKO Křivoklátsko) se může chlubit nejdůkladnějším zpracováním květeny, současné a potenciální vegetace. Z hlediska vegetace jde o vyčerpávající elaborát, který nemá v dokumentaci chráněných území ve světě obdoby. Původním iniciátorem výzkumu byl František Mladý, ale Jiří Kolbek jej s početným kolektivem vědeckých pracovníků Botanického ústavu ČSAV dovedl do konečné vynikající podoby.

Bílek O. (2003): Příspěvek k poznání flóry a vegetace přírodní rezervace Jezírka v CHKO Křivoklátsko. – Bohem. Centr. 26: 149–184.
Brabec J., Krinke L., Šída O. & Štefánek M. (2012) : Květena středního Kačáku. – Muz. a Současn., ser. natur., 27: 27–329
Brabec, J., Štefánek M., Šída O. & Krinke L. (2008): Kriticky ohrožené druhy rostlin na středním toku Kačáku. – Muz. a Současn., ser. natur., 23: 179–190.
Černý T., Petřík P. & Boublík K. (2011): Vliv zvěře a chodu počasí na vývoj xerotermní travinobylinné vegetace v BR Křivoklátsko. – Bohem. Centr. 31: 439–464.
Havlíčková J. (1980): Příspěvek ke květeně východní části Křivoklátské pahorkatiny. – Bohem. Centr. 9: 63–108.
Knížetová L. (1975): Vegetační poměry státní přírodní rezervace Týřov. – Bohem. Centr. 4: 151–162.
Kolbek J. (2011): Květena a vegetace CHKO a BR Křivoklátsko – současný stav poznání botanického výzkumu. – Bohem. Centr. 31: 147–182.
Kolbek J. & Brabec E. (1998): Rozšíření zvláště chráněných druhů rostlin v CHKO a Biosférické rezervaci Křivoklátsko. – Příroda 12: 53–98.
Kolbek J., Hroudová Z. & Hrouda L. (1980): Vegetační poměry vrchu Baba u Křivoklátu. – Stud. ČSAV 1: 131–176.

Kolbek J., Mladý F., Petříček V. et al. (1999): Květena Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervace Křivoklátsko 1. Mapy rozšíření cévnatých rostlin. – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Praha.
Kolbek J. & Moravec J. [eds] et al. (1995): Map of potential natural vegetation of the Biosphere Reserve Křivoklátsko – Mapa potenciální přirozené vegetace Biosférické rezervace Křivoklátsko. – Botanický ústav AV ČR, Průhonice.
Kolbek J. & Petříček V. (1985): Flóra a vegetace širšího okolí Čertovy a Kněžské skály na Křivoklátsku. – Bohem. Centr. 14: 109–160.
Kolbek J. et al. (1997): Potential natural vegetation of the Biosphere Reserve Křivoklátsko. – Potenciální přirozená vegetace Biosférické rezervace Křivoklátsko. – Academia, Praha.
Kolbek J. et al. (1999): Vegetace Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervace Křivoklátsko 1. Vývoj krajiny a vegetace, vodní, pobřežní a luční společenstva. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a Botanický ústav AV ČR, Praha.
Kolbek J. et al. (2001): Květena Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervace Křivoklátsko 2. Rozbor a syntéza. – Botanický ústav AV ČR, Praha.
Kolbek J. et al. (2001): Vegetace Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervace Křivoklátsko 2. Společenstva skal, strání, sutí, primitivních půd, vřesovišť, termofilních lemů a synantropní vegetace. – Academia, Praha.
Kolbek J. et al. (2003): Vegetace Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervace Křivoklátsko 3. Společenstva lesů, křovin, pramenišť, balvanišť a acidofilních lemů. – Academia, Praha.
Kučera T. (1993): Flóra a vegetace NPR Kohoutov po patnácti letech. – Erica 2: 15–30.
Kučera T. (1994): Flóra a vegetace v NPR Vůznice. – Bohem. Centr. 23: 91–108.
Kučera T. (1996): Degradace údolních luk na Křivoklátsku. – Příroda 4: 131–138.
Kučera T. & Mannová V. (1998): Srovnávací studie křivoklátských pleší. – Sborn. Západočes. Muz., Příroda, 97: 1–48.
Mladý F. (1983): Fytogeografické zákonitosti květeny a vegetace Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. – Bohem. Centr. 12: 35–90.
Mladý F. (1985): Skupiny druhů pro ochranářskou a chorologickou indikaci v Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko a ve zbývající části okresu Rakovník. – Bohem. Centr. 14: 161–179.
Rivola M. (1978): Vegetační charakteristika k ochraně navržených diabasových lokalit Křivoklátska. – Čs. Ochr. Přír. 18: 71–83.

Praha, rozhraní Středního a Dolního Povltaví, Pražská plošina

Květenou a vegetací Prahy se od doby Čelakovského (Čelakovský 1870) zabývalo málo prací. Až v sedmdesátých a osmdesátých letech se k Praze a okolí vrátil V. Skalický, který chtěl zpracovat novou květenu Prahy sto let po vydání Čelakovského Květeny Prahy. Bohužel tento svůj záměr již nemohl realizovat. V sedmdesátých a osmdesátých letech provedla systematický výzkum pražských chráněných území J. Kubíková, která ve spolupráci s řadou kolegů zpracovala a vyhodnotila cenné xerotermní lokality po cenologické i floristické stránce. V posledních letech přispěl významně k poznání květeny P. Špryňar. Významným počinem bylo zpracování potenciální vegetace Prahy a mapy potenciální vegetace kolektivem geobotanického oddělení Botanického ústavu ČSAV, vedeného J. Moravcem (Moravec et al. 1991). Detailní dokumentace chráněných území v sedmdesátých letech umožnila i hodnocení změn po uplynutí určitého časového období. Pokrok v ochraně přírody a územním plánování zajistil zakomponování chráněných území do organismu města a jejich údržbu a přijatelné využití.

Čelakovský L. (1870): Květena okolí pražského. – Živa, Sborn. Věd. Mus. Král. Čes., sect. natur.-math., 4: 1–164.
Hejný S. (1971): Floristický příspěvek ke květeně Prahy. – Zprávy Čs. Bot. Společ. 6: 118–136.
Hrčka D. (2008): Skalnatý výchoz u bývalé těžebny cihlářských hlín v Praze 5-Stodůlkách: významná lokalita xerotermní vegetace. – Muz. a Současn., ser. natur., 23: 191–200.
Hrčka D. (2007): Rostliny přírodního parku Drahaň-Troja. – Botanická zahrada hl. m. Prahy, Praha.
Hrouda L. (1989): Křivatec český pravý – Gagea bohemica (Zauschn.) J. A. & J. H. Schult. ssp. bohemica. – In: Slavík B. et al., Vybrané ohrožené druhy flóry ČSR, Stud. ČSAV 10/89: 125–150.
Hroudová Z. (2000): Bývalá cihelna v Praze-Košířích – významná botanická lokalita. – Muz. a Současn., ser. natur, 14: 71–74.
Jaroš V. (1977): Rostlinná společenstva rekreačního území „V mejtě" u Nedvězí ve středních Čechách. – Preslia 49: 53–65.
Kolbek J. & Kubíková J. (1985): Teplomilná skalní společenstva Prahy. – In: Kubíková J. & Podzemský O. [eds] et al., Staletá Praha XV – Přírodovědný význam Prahy, Praha.
Kubíková J. (1976): Geobotanické vyhodnocení chráněných území na severovýchodě Prahy. – Bohem. Centr. 5: 61–105.
Kubíková J. (1977): Vegetation of Prokop Valley Nature reserve. – Folia Geobot. Phytotax. 12: 167–199.
Kubíková J. et al. (1982): Botanický průzkum chráněných území v Šáreckém údolí. – Natura Prag. 1: 1–150.
Kubíková J. (1987): Botanický průzkum chráněných území vltavského údolí v jižní části Prahy. – Natura Prag. 5: 1–198.
Kubíková J. [ed.] (1992): Vegetace a květena vybraných chráněných území ve východní části Prahy. – Natura Prag. 8.
Kubíková J. (1992): Vegetační poměry státní přírodní rezervace Bažantnice v Satalicích a chráněného přírodního výtvoru Vinořský park. – Natura Prag. 8: 203–214.
Kubíková J. (1992): Diverzita vegetace Prahy. – Ms., 218 p. [habilitační práce; depon. in: Knihovna katedry botaniky PřF UK Praha]
Kubíková J. (1993): Survival of two endangered plant species (Dracocephalum austriacum and Gagea bohemica) in the surroundings of the City of Prague. – Novit. Bot.. Univ. Carol. 7/1991–1992: 75–86.
Kubíková J. (1997): Vegetace a flora prehistorického keltského opida ve středních Čechách. – Muz. a Současn., ser. natur., 11: 21–30.
Kubíková J. (2004): Vegetace a květena Dalejského údolí. – Natura Prag. 15: 51–75.
Kubíková J. (2005): Příspěvek k vegetaci a květeně přírodní památky „Kalvárie v Motole" v Praze. – Natura Prag. 17: 5–12.
Kubíková J. (2010): Dynamika xerofilních trávníků na vápencích Radotínského údolí v Praze: vliv zaprášení emisemi cementárny v Lochkově. – Bohem. Centr. 30: 161–174.
Kubíková J., Adámek M. & Špryňar P. (2007): Hranice mezofytika a termofytika na jihovýchodním okraji Prahy na příkladu dvou izolovaných chráněných území – přírodní památka Pitkovická stráň a přírodní památka V hrobech. – Natura Prag. 18: 183–198
Kubíková J., Hadinec J., Osbornová J. & Rektoris L. (1994): Zhodnocení opakovaného sledování květeny a vegetace přírodní rezervace Divoká Šárka v Praze. – Příroda 1: 31–62.
Kubíková J., Hadinec J. & Rektoris L. (1994): Long-term dynamics of flora and vegetation of a suburban nature reserve (Prague, Czech Republic). – Symposium on Community Ecology and Conservation Biology, Bern.
Kubíková J., Hadinec J. & Špryňar P. (1996): Opakované sledování květeny a vegetace v přírodní rezervaci Prokopské údolí v Praze. – Příroda 5: 33–58.
Kubíková J., Kučera T., Manych J., Rivolová-Knížetová L. & Sádlo J. (1997): Vegetace a flóra chráněných území v povodí Radotínského potoka. – Natura Prag. 14: 2–66.
Kubíková J., Kříž J., Hrouda L. & Skalická A. (2014): Neznámá tvář Prahy, příroda a rostlinstvo. – Dokořán, Praha.

Kubíková J. & Molíková M. (1980): Vegetace a květena Tichého údolí, Roztockého háje a Sedleckých skal na severozápadním okraji Prahy. – Bohem. Centr. 10: 129–206.
Kučera T. & Sádlo J. (1995): Synantropizace flóry přírodních rezervací v Dalejském údolí u Prahy během posledního desetiletí. – Muz. a Současn., ser. natur., 9: 73–79.
Martinovský J. O. (1969): Česnek tuhý (Allium strictum Schrad.) – památná rostlina naší květeny. – Severočes. Přír. 1: 1–35.
Moravec J., Neuhäusl R., Blažková D., Husová M., Kolbek J., Krahulec F. & Neuhäuslová-Novotná Z. (1991): Přirozená vegetace území hlavního města Prahy a její rekonstrukční mapa. – Academia, Praha.
Palek L. (1977, 1978): Příspěvek ke květeně Prahy I., II. – Zprávy Čs. Bot. Společ. 12: 171–182, 13: 17–28.
Pokorný P. (2005): Role of man in the development of Holocene vegetation in Central Bohemia. – Preslia 77: 113–128.
Řezáč M. (2001): Recentní výskyt křivatce českého (Gagea bohemika) v údolí Rokytky u Říčan. – Muz. a Současn., ser. natur., 15: 19–21.
Skalický V. (1971, 1973): Květena Prahy v začátcích české floristiky, době Čelakovského a dnes. Rukopisné materiály ke květeně Prahy z období Opizova floristického výzkumu. – Zprávy Čs. Bot. Společ. 6: 2–12, 151–154, 8: 79–84.
Skalický V. & Skalická A. (1971, 1972): Příspěvek k rozšíření některých význačnějších rostlin v Praze a nejbližším okolí. – Zprávy Čs. Bot. Společ. 6: 155–156, 219–222, 7: 127–153.
Skalický V., Kubíková J., Bělohlávková R., Durdík M., Fišerová D., Hrouda L., Hroudová Z., Hašková J., Jaroš V., Klaudisová A. & Rydlo J. (1992): Květena vybraných chráněných území a registrovaných přírodních ploch ve východní části Prahy. – Natura Prag. 8: 215 – 269.
Smrček K. & Kubíková J. (1990): Floristická revize několika chráněných území na severním okraji Prahy. – Zprávy Čs. Bot. Společ. 25: 49–58.
Špryňar P. (2000): Doplněk k Prodromu pražské květeny. – Muz. a Současn., ser. natur., 14: 79–82.
Špryňar P. (2004): Bibliografický přehled rukopisů o přírodě Prahy uložených na pražském středisku AOPK ČR. – Natura Prag. 15: 113–163, Praha.
Špryňar P. & Münzbergová Z. (1998): Prodromus pražské květeny. – Muz. a Současn., ser. natur., 12: 129–222.
Špryňar P. & Řezáč M. (1996): Výskyt a ohrožení kapradiny Ophioglossum vulgatum v Praze v minulosti a v současnosti s poznámkami k celkovému stavu jeho lokalit. – Muz. a Současn., ser. natur., 10: 69–82.
Špryňar P., Řezáč M., Sádlo J., Rieger M. & Manych J. (1997): Příspěvek k poznání pražské květeny. – Natura Prag. 14: 113–186.
Štefánek M., Krinke L. & Štefánková I. (2010): Lokalita křivatce českého (Gagea bohemica) ve Velkých Přílepech (okr. Praha-západ). – Muz. a Současn., ser. natur., 25: 95–102.
Vítková M., Kolbek J. & Budil P. (2010): Geologický a botanický význam přírodní památky Branické skály (Praha) a její současný stav. – Natura Prag. 20: 88–103.
Zázvorka J. (1982): Poznámky k variabilitě Orobanche loricata Reichenb. v dolním Povltaví. – Natura Prag. 1: 143–147.

České středohoří, Žatecko, Poohří, Džbán

Základní práci o Českém středohoří napsal K. Domin již v roce 1905 (Domin 1905). Od 20. do 50. let tam pracoval soustavně J. Klika (Klika 1929, 1933, 1951), jeho poslední práce z roku 1951 (Klika 1951) shrnuje jeho fytocenologické výsledky. Od konce šedesátých let podnítil zájem o České středohoří J. O. Martinovský svými pracemi o „stepní otázce“. Od počátku sedmdesátých let se formují dvě skupiny odborníků – tým zaměřený geobotanicky a fytocenologicky (J. Kolbek, T. Sýkora, M. Studnička, V. Petříček), dále

samostatně M. Toman a tým postupně vytvářený kolem K. Kubáta, zaměřený taxonomicky a floristicky. K poznání oblasti značně přispěla činnost Severočeské pobočky Č(S)BS, jejíž údaje získané na floristických kursech systematicky vytvářejí základ pro mapování výskytu druhů v tomto rozlehlém území. Literatura dává dobrý přehled o xerotermních společenstvech na svazích z různých hornin a o jejich ekologii. Při srovnání vegetace na jednotlivých studovaných kopcích se ukazuje, že jednotlivé lokality jsou natolik odlišné – různě větrající horniny a jejich obsah živin, geomorfologie, větrné proudy, tvorba půdy – že nelze předpokládat opakování určité mosaiky společenstev na podobném sousedním kopci. Prostě každý vulkanický kopec nebo i malý vršek je jedinečný a neopakovatelný. Výzkum v Českém středohoří není zdaleka ukončený a z mnoha desítek výrazných kopců byly zpracovány jen ty nejznámější: Oblík, Raná, Lovoš, Bořeň, Vraník, Svinky…

Bělohoubek J. (1996): Floristický výzkum libčeveských vrchů v Českém středohoří. – Severočes. Přír. 29: 45–54.

Bělohoubek J. (1997): Rozšíření Adonanthe vernalis Spach. v severozápadních Čechách a příčiny jeho ohrožení. – Severočes. Přír. 30: 35–54.

Bělohoubek J. (2005): Příspěvek ke květeně Džbánu. – Severočes. Přír. 36–37: 92–94.

Bělohoubek J. (2006): Současné rozšíření Adonis vernalis L. v severozápadních Čechách a stav jeho populací po deseti letech. – Severočes. Přír. 38: 123–132.

Bělohoubek J., Jaroš P. & Koutecký D. (2005): Příspěvek ke květeně severozápadních Čech. – Severočeskou Přír. 36–37: 81–91.

Blažková D. (2012): Flora a vegetace vrchu Hradišťany v Českém středohoří. – Severočes. Přír. 43: 63–79.

Boublík K., Kubát K., Lepší M. & Lepší P. (2000, 2002): Příspěvek ke květeně severozápadních Čech se zvláštním zřetelem k území Českého středohoří. – Severočes. Přír. 32: 101–104, 33–34: 84, 106, 156.

Březinová J. (1975): Sezónní vývoj vegetace na Oblíku v Českém středohoří. – Sborn. Severočes. Mus., ser. natur., 7: 29–49.

Broum M. & Koutecký D. (s. d.): Vegetace Podbořanska. – Podbořany.

Bultas P. & Kroufek R. (2011): Aktuální rozšíření koniklece lučního českého (Pulsatilla pratensis subsp. bohemica Skalický) na Ústecku. – Severočes. Přír. 42: 31–34.

Černý T., Petřík P., Boublík K., Kolbek J. & Adámek M. (2011): Vegetation with Gagea bohemica in the landscape context. – Pl. Biosystems 145/3: 570–583.

Holič F., Nepraš K. & Kroufek R. (2013): Floristický průzkum přírodní památky Divoká rokle u Mojžíře. – Severočes. Přír. 44: 19–26.

Houda J. (1966): Vzácná a chráněná květena Lounska. – Louny.

Houda J. (1969): Džbán (ochranářská studie). – Louny.

Jaroš P. & Jarošová V. (2010): Současný stav populací Aster alpinus L. v České republice. – Muz. a Současn., ser. natur., 25: 139–158.

Jeník J. (1969): Otázka stepní v Čechách a ve světě. – Zprávy Čs. Bot. Společ. 4: 128–131.

Joza V. (2006): Pronikání prvků šipákových doubrav kaňonem Labe v Českém středohoří. – Severočes. Přír. 38: 25–32.

Klika J. (1929): Ein Beitrag zur geobotanischen Durchforschung des Steppengebietes in Böhmischen Mittelgebirge. – Beih. Bot. Cbl. 45: 495–539.

Klika J. (1933): Studien über die xerotherme Vegetation Mitteleuropas. II. Xerotherme Gesellschaften in Böhmen. – Beih. Bot. Cbl., Abt. II, 47: 343–398.

Klika J. (1951): Xerothermní travinná společenstva v Českém středohoří. (Fytocenologická studie.). – Rozpr. Čes. Akad. Věd, cl. 2, sect. math.-natur., 60/25: 1–47.

Kolbek J. (1974): Rostlinná společenstva Kalvárie. – Severočes. Přír. 5: 49–61.
Kolbek J. (1975): Die Festucetalia valesiacae-Gesellschaften im Ostteil des Gebirges České středohoří (Böhmisches Mittelgebirge) 1. Die Pflanzengesellschaften. – Folia Geobot. Phytotax. 10: 1–57.
Kolbek J. (1977): Mizející lesostepní a xerotermní vegetace. – Ekologie krajiny, Acta Ecol. Natur. ac Reg. 1977: 6–8.
Kolbek J. (1978): Beitrag zur Kenntnis des Woodsio-Asplenietum und Asplenietum septentrionalis in Böhmen. – Preslia 50: 213–224.
Kolbek J. (1978): Die Festucetalia valesiacae-Gesellschaften im Ostteil des Gebirges České středohoří (Böhmisches Mittelgebirge) 2. Synökologie, Sukzession und syntaxonomische Ergänzungen. – Folia Geobot. Phytotax. 13: 235–303.
Kolbek J. (1982): Materiály ke květeně Českého středohoří I. – Severočes. Přír. 13: 31–55.
Kolbek J. (1983): Original diagnoses of new syntaxa. – In: Moravec J. et al., Přehled vyšších jednotek České socialistické republiky, Preslia 55: 113–117.
Kolbek J. (1983): Die Vegetation des Doppelberges Svinky im Südteil des Gebirges České středohoří (Böhmisches Mittelgebirge). – Preslia 55: 325–341.
Kolbek J. (1987): Genofond xerotermních společenstev a jeho změny. – In: Kolbek J. & Štěpán J. [eds], Ochrana a využití fytogenofondu, současný stav výzkumu a metodické přístupy, Acta Ecol. Natur. ac Reg., Zprávy Čs. Bot. Společ., Materiály 5: 56–58.
Kolbek J. (1987): Vzácná a ohrožená společenstva severočeského kraje. – Severočes. Přír. 20: 57–62.
Kolbek J. (1999): Vliv větru na ekosystémy výrazného hřebene v Českém středohoří. – Severočes. Přír. 31: 51–66.
Kolbek J. (2006): Přírodní poměry a přehled hlavních vegetačních typů Českého středohoří. – In: Kolbek J. & Valachovič M. [eds], Xerotermní vegetace středoevropského prostoru – Změny ve vegetaci, Bull. Slov. Bot. Spoločn. 28, Suppl. 2(14): 13–24.
Kolbek J. (2010): Příspěvek ke květeně východní části Českého středohoří. – Muz. a Současn., ser. natur., 25: 87–94.
Kolbek J. (2015): Floristický příspěvek k území při západní hranici Středočeského kraje. – Bohem. Centr. 33: 91–114.
Kolbek J. & Boublík K. (2006): Rostlinná společenstva s Helictotrichon desertorum v České republice. – Severočes. Přír. 38: 1–10.
Kolbek J. & Husáková J. (2010): Příspěvek ke květeně širší oblasti Milešovského a Lounského středohoří. – Muz. a Současn., ser. natur., 25: 73–86.
Kolbek J. & Petříček V. (1972): Vegetační poměry SPR Sedlo. – Čs. Ochr. Přír. 13: 125–166.
Kolbek J. & Petříček V. (1975): Vegetace Bobří soutěsky a její vztah k povodí dolní Ploučnice. – Sborn. Severočes. Muz., ser. natur., 6: 3–45.
Kolbek J. & Petříček V. (1979): Vegetace Velkého a Malého Bezdězu a její vztah k Českému středohoří – Sborn. Severočes. Muz., ser. natur., 11: 5–95.
Kolbek J. & Petříček V. (1985): Zajímavá lokalita xerotermní vegetace na Ústěcku. – Severočes. Přír. 17: 1–9.
Kolbek J. & Petříček V. (1987): Poznámky k fytogeografii západní části Severočeské křídy. – Zprávy Čs. Bot. Společ. 22, Mater. 6: 59–68.
Kolbek J. & Petříček V. (1994): Příspěvek ke květeně Ústecké pahorkatiny. – Severočeskou Přír. 28: 65–84.
Kolektiv (1972): Dokumentační výzkum území budoucí Radovesické výsypky. – Severočes. Přír. 3: 1–160.
Kolektiv (1974): Přírodovědný výzkum navržené státní přírodní rezervace Kalvárie u Velkých Žernosek. – Severočeskou Přír. 5: 7–119.
Kroufek R., Nepraš K., Joza V. & Bultas P. (2005): Příspěvek k rozšíření zvláště chráněných a ohrožených druhů rostlin na Ústecku. – Severočes. Přír. 36–37: 75–79.

Kroufek R. & Bultas P. (2013): Bílá stráň u Libochovan – (polo)zapomenutá lokalita vzácných a ohrožených druhů rostlin. – Severočes. Přír. 44: 27–30.
Kroufek R. & Oršulák T. (2006): Rozšíření vybraných teplomilných druhů rostlin ve východním Podkrušnohoří a přilehlé části Krušných hor. – Severočes. Přír. 38: 39–44.
Kroufek R., Nepraš K., Zdvořák P., Kubát K., Joza V., Rottenborn J., Machová I. & Marek M. (2012): Floristické mapování Českého středohoří II (Ústí nad Labem – Sebuzín) – Severočes. Přír. 43: 45–61.
Kubát K. (1976): Využití fytokartogramů při fytogeografickém členění území na příkladu Českého středohoří. – Stud. ČSAV 13: 49–60.
Kubát K. (1986): Červená kniha vyšších rostlin Severočeského kraje. – Okresní vlastivědné muzeum, Litoměřice.
Kubát K. (1997): Pulsatilla patens (L.) Mill. v České republice. – Severočes. Přír. 30: 5–10.
Kubát K. [ed.] (1978): Floristické materiály ke květeně Kadaňska. Z výsledků floristického kurzu Čs. Botanické společnosti při ČSAV v Kadani 1977. – Severočeskou Přír. 8–9: 1–177.
Kubát K. [ed.] (1986): Floristický kurs ČSBS v Děčíně 1984. – Severočes. Přír., Příloha 1986, p. 1–86.
Kubát K., Lorber J. & Sládek J. (1981): Floristické kursy Severočeské pobočky ČSBS v Mašťově a v Žatci. – Severočes. Přír. 12: 47–80.
Kubát K., Ondráček Č. & Machová I. [eds] (1999): Floristický kurs ČBS Česká Lípa 1998. – Severočes. Přír., Příloha 11: 1–xx.
Kubát K., Sládek J. & Hamerský R. & Roubínková O. [eds] (1999): Floristický materiál z floristických kurzů a exkurzí Severočeské pobočky ČBS 1987–1993. – Severočes. Přír. 31: 67–81.
Kubát K. & Štěpánek J. (1985): Floristické kursy Severočeské pobočky ČSBS v Úlovicích a v České Lípě. – Severočes. Přír. 17: 11–27.
Kubíková J., Kubát K., Kučera T. & Němcová L. (1994): Degradační trendy v krajině, vegetaci a květeně Českého středohoří. – Ms., 22 p. [depon. in: Český ústav ochrany přírody, Praha]
Kubíková J., Kubát K. & Kučera T. (1997): Monitoring květeny a vegetace modelového území Velkého a Malého Lovoše v Českém středohoří. – Příroda 10: 81–106.
Kubíková J. (2006): Příspěvek k vegetaci Českého středohoří. – Severočes. Přír. 38: 167–178.
Lepší M., Vít P., Lepší P., Boublík K. & Kolář F. (2009): Sorbus portae-bohemicae and Sorbus albensis, two new endemic apomictic species recognized based on a revision of Sorbus bohemica. – Preslia 81: 63–89.
Ložek V. (1950): Nástin přírodních poměrů Džbánu s hlediska ochrany přírody. – Ochr. Přír. 5: 97–104.
Machová I. & Kubát K. (1996): Botanický průzkum vrchu Tlustec (okres Česká Lípa). – Acta Univ. Purkyn. 16, Stud. Oecol. 3: 55–65.
Machová I. & Kubát K. (2004): Zvláště chráněné a ohrožené druhy rostlin Ústecka. – Academia, Praha.
Machová I. & Kubát K. (2006): Příspěvek k flóře Oblíku v Českém středohoří a jeho okolí. – Severočes. Přír. 36–37: 61–74.
Materková A. (1971): Půdní reakce v porostech Seslerio(calcariae)-Cirsieum pannonici Klika 1933 na Litoměřicku. – Severočes. Přír. 2: 25–32.
Martinovský J. O. (1967): Oblík – perla české stepní květeny. – Ochr. Přír. 22: 37–41.
Martinovský J. O. (1971): Srovnávací fytogeografická studie k problematice středoevropské stepi. – Severočes. Přír. 2: 43–107.
Martinovský J. O. & Kolbek J. (1984): Zum Begriff der Waldsteppe in Ost- und Zentraleuropa. – Preslia 56: 329–341.
Nepraš K. (2010): Květena vrchu Houžetín v Českém středohoří a jeho okolí. – Severočes. Přír. 41: 83–108.
Nepraš K. & Kroufek R (2010): Příspěvek ke květeně Českého středohoří II. – Severočes. Přír. 41: 109–124.
Nepraš K., Kroufek R. & Bultas P. (2008): Příspěvek ke květeně Českého středohoří. – Severočes. Přír. 39: 59–72.

Nepraš K., Kroufek R., Kubát K., Machová I. & Rottenborn J. (2011): Floristické mapování Českého středohoří I. (Ústí nad Labem – Dolní Zálezly). – Severočes. Přír. 42: 63–82.
Novák J. & Sádlo J. (2005): Co způsobuje přítomnost nelesních druhů v borech na křídových podkladech? – Severočes. Přír. 36–37: 1–10.
Ondráček Č. (1990): Příspěvek ke květeně severozápadních Čech I. – Severočes. Přír. 24: 85–90.
Ondráček Č. (2005): František Červený a jeho herbář. – Severočes. Přír. 36–37: 95–109.
Ondráček Č. (2009): Floristický kurz České botanické společnosti v Lounech (1.–7. července 2007). – Severočes. Přír. 40: 1–121.
Petříček V. & Kolbek (1986): Vápnomilné bory na Úštěcku – útočiště vzácných druhů rostlin. – Živa 34(72): 5–7.
Petříček V. & Kolbek J. (1994): Fytogeografická studie Úštěcké pahorkatiny. – Preslia 66: 41–59.
Petříček V. et al. (1980): Přírodovědecký inventarizační průzkum státní přírodní rezervace Bílé stráně u Litoměřic. – Severočes. Přír. 11: 1–59.
Pohl F. & Firbas F. (1928): Aus der Pflanzenwelt Nordböhmens II. (Zweiter Beitrag zur Flora Nordböhmens). – Mitt. Ver. Naturfreunde Reichenberg 50: 3–20.
Preis K. (1939): Die Festuca valesiaca-Erysimum crepidifolium-Association auf Basalt, Glimmerschiefer und Granitgneis. – Beih. Bot. Cbl. 59B: 478–530.
Roubal A. (1980): Příspěvek ke květeně okresu Kladno. – Stud. ČSAV 1/80: 203–226.
Rydlo J. (2011): Regenerace stepní vegetace na Oblíku po geobotanickém výzkumu. – Muz. a Současn., ser. natur., 26: 113–120.
Sádlo J. (1995): Reliktní vegetace Bořeně u Bíliny a možnosti její historické interpretace. – Severočes. Přír. 29: 1–16.
Sekera M. (1971): Fytocenologická charakteristika květeny Bořeně u Bíliny. – Severočes. Přír. 2:1–17.
Sekera M. (1975): Příspěvek ke geobotanickému výzkumu Bořeně. – Stipa 2: 39–52.
Sládek J. (2005): Rostliny Mostecka. – Statutární město Most.
Sládek J. (1992): Nové floristické nálezy ve středním Poohří. – Severočes. Přír. 26: 17–30.
Slavíková J. et al. (1983): Ecological and vegetational differentiation of a solitary conic hill. – Academia, Praha.
Somol V. & Plesková E. (2015): Kýchavice černá (Veratrum nigrum) ve Džbánu. – Bohem. Centr. 33: 259–276.
Studnička M. (1980): Vegetace bílých strání Českého středohoří a dolního Poohří. – Preslia 52: 155–176.
Studnička M. (1985): Zákonité rozšíření stepních společenstev na kopci Vraníku v severozápadních Čechách. – Preslia 57: 41–52.
Studničková I. & Studnička M. (1975): Vegetace Oblíku v Českém středohoří. – Sborn. Severočes. Mus., ser. natur., 7: 3–27
Sýkora T. (1978): Botanická inventarizace CHÚ a popis AO-systému Milešovky v Českém středohoří. – Stipa 4: 34–79,
Šimr J. (1931): Vegetace na drolinách Milešovského středohoří – Věda Přír. 12: 92–105.
Šimr J. (1933): Ein Beitrag zur Ökologie der Steppenbestände im xerothermen Gebiet Nordwestböhmens. – Preslia 18/19: 137–151.
Štefánek M. (2010): Flóra dvou zvláště chráněných území v kladenské části Džbánu (PP Ostrov u Jedomělic a PP Ve Šperkotně). – Muz. a Současn., ser. natur., 25: 103–110.
Štěpánek J. & Kubát K. (1990): Příspěvek ke květeně Podbořanska. – Severočes. Přír. 24: 41–74.
Toman M. (1967): Rozšíření některých stepních druhů v Čechách. – Sborn. Pedag. Fak. v Ústí nad Labem, ser. natur., 2: 21–102.
Toman M. (1969): Charakteristika severočeského lesostepního okresu jako přirozené fytogeografické jednotky. – Severočes. Přír. 1: 115–162.
Toman M. (1970): Lokalita hvozdíku písečného (Dianthus arenarius L.) u Klenče a její ochrana. – Stud. ČSAV 1970/7: 163–187.

Toman M. (1975): Fytocenologická charakteristika Vysočanské rokle u Vysočan (okres Chomutov). – Severočes. Přír. 6: 75–111.
Toman M. (1981): Die Gesellschaften der Klasse Festuco-Brometea im westlichen Teil des böhmischen Xerothermgebietes. – Feddes Repert. 92: 303–332, 433–498, 563–601.
Toman M. (1988a): Beiträge zum xerothermen Vegetationskomplex Böhmens. I. Xerothermvegetation im Nordböhmischen Waldsteppenbezirk. – Feddes Repert. 99: 33–80.
Toman M. (1988b): Beiträge zum xerothermen Vegetationskomplex Böhmens. IV. Die Ausstrahlung der Xerothermflora in Böhmen. – Feddes Repert. 99: 565–602.
Ulman J. (1975): Příspěvek ke květeně Kadaňska. – Severočes. Přír. 6: 135–141.
Unar J. (1983): Příspěvek ke květeně Roudnicka. – Severočes. Přír. 14: 37–47.
Zázvorka J. (1989): Zárazy (Orobanche L. s. l.) v Českém středohoří. – Severočes. Přír. 23: 19–54.
Zázvorka J. (2003): Zárazy (Orobanche L. s. l.) v Českém středohoří (2. verze po patnácti letech). – Severočes. Přír. 35: 59–98.
Zmeškalová J. (2011): Změny stepní vegetace v modelovém území NPR Oblík. – Muz. a Současn., ser. natur., 26: 71–112.
Žídková K. (1989): Inventarizační průzkum květeny státní přírodní rezervace Bílé stráně a vrchu Satan u Litoměřic. – Severočes. Přír. 23: 55–76.

Kokořínsko (Polomené hory), Dokesko, Ralsko

Ve fytogeografickém členění jsou Polomené hory, Dokesko, Ralsko zařazeny v mezofytiku. Nicméně je možné říci o nich přibližně totéž jako o Křivoklátsku, květena termofytika a mezofytika se zde prolíná a proto je bibliografie zde zařazena. Souhrnný materiál je ve sborníku Příroda (Hrouda et al. 1996), z předchozího období v práci K. Domina (Domin 1942, citována v historickém přehledu).

Blažková D. (1996): Vegetace travních porostů údolí Pšovky v PR Kokořínský důl. – Příroda 7: 237–258.
Čvančara A. (1976, 1977): Floristické poměry severovýchodní části Ralské pahorkatiny I., II. – Sborn. Severočes. Mus., přír. vědy, 8: 3–50, 9: 3–30.
Čvančara A. (1987): Ohrožené a vzácné druhy Dokeska a Českolipska. – Severočes. Přír. 20: 81–85.
Hrouda L., Mandák B. & Hadinec J. (1996): Materiály k flóře Kokořínska a Mělnicka. – Příroda 7: 7–109.
Kubát K. & Tůma E. (1988): Floristické kursy Severočeské pobočky ČSBS v Doksech a v Rumburku. – Severočes. Přír. 21: 15–30.
Kučera T. & Špryňar P. (1996): Flóra a vegetace Kokořínského dolu. – Příroda 7: 181–235.
Machová I. (1996): Příspěvek ke květeně okolí Provodína na Českolipsku. – Severočes. Přír. 29: 59–64.
Petříček V. & Sýkora T. (1973): Státní přírodní rezervace Ralsko. – Ochr. Přír. 7: 152–155.
Petříček V. (1987): Vegetační poměry SPR Kokořínský důl. – Sborn. Severočes. Muz., přír. vědy, 16: 67–96.
Petříček V. (1996): Housecké vrchy, botanicky málo známá část Kokořínska. – Příroda 7: 259–264.
Petříček V. & Kolbek J. (2012): Floristické složení lokality Carex ornithopoda na Mělnicku. – Severočes. Přír. 43: 85–88.
Sádlo J. (1996): Náčrt vegetace CHKO Kokořínsko. – Příroda 7: 143–168.
Sádlo J., Petřík P., Boublík K., Rychtařík P. & Šímová I. (2011): Diverzita rostlinstva Hradčanských stěn (Dokesko) a její příčiny. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 46: 17–38.
Sýkora T. (1972): Příspěvek k vegetaci skupiny Klíče v Lužických horách. – Sborn. Severočes. Mus., přír. vědy, 4: 53–96.
Sýkora T. (1975): Floristický příspěvek k základním krajinným celkům Hradčanské plošiny. – Preslia 47: 174–184.

Sýkora T. (1977): Syntéza základního přírodovědeckého výzkumu Ralské pahorkatiny. – Stipa 3: 116–136.
Višňák R. (1999): Botanické poměry severovýchodní části Ralské pahorkatiny. 1. Potenciální přirozená vegetace a floristické poměry. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 34: 185–212.
Višňák R. (2000): Botanické poměry severovýchodní části Ralské pahorkatiny. 2. Aktuální vegetace a přehled botanických lokalit. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 35: 67–94.

K dalším základním celkům termofytika patří Dolní Povltaví, Střední Polabí, Dolní Pojizeří, Rožďalovická pahorkatina a Cidlinská pánev

Toto rozsáhlé území si zaslouží do budoucna větší pozornost, zejména oblast Východního Polabí a Cidlinská pánev. Území je pozoruhodné zejména svými lužními a teplomilnými lesy, svahové lokality vhodné pro xerotermní trávníky jsou relativně vzácné.

Ekrt L. (2004): Významný nález Asplenium adianthum-nigrum v Českém ráji. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 39: 37–40.
Duchoslav M. (2002): Flora and vegetation of stony walls in East Bohemia (Czech Republic). – Preslia 74: 1–15.
Čepelová B. (2015): Příspěvek k poznání flóry a vegetace Kladenska – stráně u osad Theodor a Čabárna. – Bohem. Centr. 33: 297–308.
Gremlica T. & Zavadil V. (2015): Biologický průzkum na kladenských haldách. – Bohem. Centr. 33: 349–386.
Chrtek J. sen., Marek M. & Skočdopolová B. (2002): Materiály ke květeně Novobydžovska. – Muz. a Současn., ser. natur., 16: 31–39.
Chrtek J. sen., Marek M. & Skočdopolová B. (2003): Materiály ke květeně Novobydžovska II. – Bohem. Centr. 26: 197–210.
Jaroš P. (2006): Příspěvek ke květeně bílé stráně v lokalitě Na Červeném hrádku poblíž Lysé nad Labem. – Muz. a Současn., ser. natur., 21: 11–18.
Klaudisová A. (1996): Příspěvek k psamofilní flóře Mělnicka a Roudnicka. – Příroda 7: 121–124.
Kolbek J. (2013): Die Gesellschaften des Unterverbandes Potentillo arenariae-Festucenion pallentis in Böhmen. – Severočes. Přír. 44: 31–58.
Kolbek J. (2015): Společenstva podsvazu Alysso-Festucenion pallentis v Čechách – variabilita a syntaxonomie. – Bohem. Centr. 33: 9–90.
Krinke L. & Štefánek M. (2015): Botanicky zajímavé lokality Kladenska. – Bohem. Centr. 33: 309–317.
Kubíková J. & Molíková M. (1980): Vegetace a květena Tichého údolí, Roztockého háje a Sedleckých skal na severozápadním okraji Prahy. – Bohem. Centr. 10: 129–206.
Kůrková I. (2002): Některé botanické nálezy východně od Mělníka. – Muz. a Současn., ser. natur., 16: 25–30.
Martinovský J. O. (1977): Státní přírodní rezervace Kopeč a její význam v rámci vývoje xerotermní vegetace české pánve. – Bohem. Centr. 6: 197–221.
Münzbergová Z. (2001): Obnova druhově bohatých xerotermofilních trávníků na příkladu rezervací „Stráně u splavu“ a „Stráně u Chroustova“. – Příroda 19: 101–122.
Novotný Č. (1966): Příspěvek ke květeně Benátecka. – Lab. Mus. Benátky nad Jizerou 4: 19–47.
Novotný Č. (1971–1972): Květena Mladoboleslavska. – Lab. Mus. Benátky nad Jizerou 7: 1–155, 8: 156–325.
Pátková M. (1998): Květena svědeckých hor středního Polabí. – Vlastiv. Zprav. Polabí 32: 182–191.
Petříček V. (1970): Státní přírodní rezervace „Vrch Baba u Kosmonos“ – 20 let jejího trvání. – Ochr. Přír. 3: 14–16.
Petříček V. (1975): Vegetační průzkum chráněného naleziště Báň. – Čs. Ochr. Přír. 15: 153–161.
Petříček V. (1985): Květena údolí Jizery u Dražic. – Boleslavica 2: 176–186.

Petříček V. & Wild J. (2001): Flora a vegetace navržených přírodních rezervací Pod Benáteckým vrchem a návrh jejich managementu. – Příroda 8: 45–57.
Petříček V. & Kolbek J. (2012): Floristic composition of the Carex ornithopoda locality in the surrounding of Mělník (Central Bohemia). – Severočes. Přír. 43: 85–88.
Petřík P., Bílek O., Černý T. & Kolbek J. (2005): Nelesní teplomilná vegetace povodí Mohelky v severních Čechách. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 40: 221–242.
Petřík P., Chochel M., Křivský J. & Sádlo J. (2011): Na Vinici – druhově bohatá lokalita suchých trávníků u Čelákovic. – Muz. a Současn., ser. natur., 26: 163–171.
Pivničková M. (1970): Ökologische Auswirkungen von Spiliten auf die Vegetation im Gebiet der inneren Moldau. – Preslia 42: 153–163.
Pivničková M. (1971): Příspěvek k některým otázkám vlivu půdy na vegetaci ve státních přírodních rezervacích „Stráně u Chroustova“ a „Stráně u splavu“. – Vlastiv. Zprav. Polabí 11: 71–74.
Pivničková M. (1971): Větrušické skály – státní přírodní rezervace v dolním Povltaví. – Ochr. Přír. 26(1): 2–3.
Pivničková M. (1973): Příspěvek ke studiu vegetačních gradientů a hranic v xerotermních společenstvech středních Čech. – Preslia 45: 165–182.
Rydlo J. (1987): Zpráva o floristických exkurzích do území východně od Kolína. – Muz. a Současn., ser. natur., 2: 39–54.
Rydlo J. [ed.] (2003): Výsledky floristického kursu České botanické společnosti v Nymburce v roce 2002. – Muz. a Současn., ser. natur., 18: 3–105.
Slavík B. (1977): Floristicko-fytogeografická charakteristika Českého ráje z hlediska ochrany přírody. – Bohem. Centr. 6: 43–123.
Souček Z. (1981): Květena okolí Nymburka a Poděbrad z geobotanického hlediska. – In: Poznej a chraň přírodu našeho okresu, Pr. Polab. Muz., ser. A, 3: 34–41.
Studničková I. & Studnička M. (1976): Xerotermní trávníky u Mnichova Hradiště. – Preslia 48: 33–41.
Šebek S. (1990): Mykoflóra skalních stepí jižně od Peček. – Bohem. Centr. 19: 23–40.
Štefánek M. (2014): Poznámky k rozšíření křivatce českého (Gagea bohemica) na Kouřimsku. – Pr. Muz. v Kolíně, řada přír., 11(2014): 55–62.
Štefánek M. & Krinke L. (2015): Křivatec český pravý (Gagea bohemica subsp. bohemica) v povodí Zákolanského potoka. – Bohem. Centr. 33: 277–296.
Vlach V. (1933): Květena Kolínska a Kouřimska. – In: Kolínsko a Kouřimsko 1: 77–166.
Vrabec V. (2002): Populace křivatce českého (Gagea bohemica) v údolí mezi Bořeticemi a Ratboří u Kolína. – Muz. a Současn., ser. natur., 16: 19–21.

Další regiony

Další regiony nejsou v termofytiku zařazeny, ale zejména ve velkém regionu Střední Povltaví se uplatňuje říční fenomén zaříznutého údolí, kterým teplomilné druhy ze severněji položených regionů středních Čech pronikají hluboko do mezofytika.

Střední Povltaví – Posázaví, Černokostelecko

Ve Středním Povltaví a Posázaví a v Podbrdsku doznívá teplomilná světlomilná květena na svazích říčních údolí, zejména se může uplatnit na výchozech vápnitých hornin nebo hadců. Této problematice bylo věnováno v poslední době dosti úsilí, zejména v důsledku vybudování vltavských vodních děl, bohužel mnoho přírodních hodnot pod přehradními jezery zaniklo.

Böswartová J. (1984): Příspěvek ke květeně středního Povltaví. – Bohem. Centr. 13: 83–134.

Čeřovský J. (1965): Navrhovaná přírodní rezervace „Kobylí draha“. – Sborn. Vlastiv. Pr. z Podblanicka 6: 49–60.
Čeřovský J. (1974): Medník. – Ochr. Přír. 29: 6–7.
Čeřovský J. (1949): Teplomilná květena ve Zbořeném Kostelci. – Čs. Bot. Listy 2: 55–57.
Hlaváček R. (1993): Příspěvek k poznání flóry a vegetace PR Vymyšlenská pěšina. – Bohem. Centr. 22: 149–175.
Hlaváček R. (1995): Příspěvek k poznání flóry a vegetace NPR Drbákov-Albertovy skály. – Bohem. Centr. 24: 27–74.
Hlaváček R. & Karlík P. (2010): Příspěvek k poznání flóry a vegetace PP Na horách a poznámky k teplomilné květeně Podbrdska. – Bohem. Centr. 30: 193–250.
Hrouda L. & Skalický V. (1988): Výsledky floristického kurzu ČSBS 1985 v Příbrami. – Sborn. Vlastiv. Pr. z Podblanicka 27: 115–212.
Chán V., Čeřovský J. & Slaba R. (1997): Příspěvek ke květeně vápenců u Petrovic blíže Sedlčan a její srovnání s květenou Předšumavských vápenců. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 32: 25–40.
Jaroš V. (1980): Rostlinná společenstva vápenců ratajské zóny a středního Posázaví. – Preslia 52: 71–95.
Jaroš V. (1980): Vegetační poměry hadcového obvodu bečvárského. – In: Slavík B. [ed.], Fytogeografická a fytocenologická problematika středních Čech, Stud. ČSAV 1980/1: 189–202.
Jaroš V. (1998): Doplněk k rozšíření významných a chráněných druhů cévnatých rostlin v Čechách. – Muz. a Současn., ser. natur., 12: 11–18.
Karlík P. & Malíček J. (2008): Flóra a vegetace navrhované přírodní rezervace Týnčanský kras. – Vlastiv. Sborn. Stř. Povltaví 1: 180–208.
Kocourek P. (1975): Vzácnější a chráněné rostliny Týnce nad Sázavou a okolí. – Sborn. Vlastiv. Pr. z Podblanicka 16: 45–66.
Kosinová-Kučerová J. (1964): Acidophytic steppes in the region of the middle Vltava (Central Bohemia). – Preslia 36: 260–271.
Ložek V. (1974): Říční fenomén Vltavy a Sázavy. – Sborn. Vlastiv. Pr. z Podblanicka 15: 7–15.
Malíček J. (2007): Nové floristické nálezy z NPR Drbákov-Albertovy skály. – Muz. a Současn., ser. natur., 22: 15–19.
Malíček J. (2008): Floristický příspěvek ke květeně Sedlčanska. – Vlastiv. Sborn. Stř. Povltaví 1: 5–77.
Malíček J. (2010): Příspěvek k poznání květeny údolí Kocáby u Nového Knína. – Muz. a Současn., ser. natur., 25: 111–138.
Malíček J. & Steinová J. (2014): Rostliny a lišejníky acidofilních stepí ve středním Povltaví. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 49: 243–260.
Michal E. (1956): Návrh na ochranu povltavské kotliny mezi Prahou a Slapy. – Ochr. Přír. 11: 137–141.
Skalický V. & Hrouda L. [eds] (1981): Materiály ke květeně Černokostelecka a širšího přilehlého území. – Vysoká škola zemědělská, Praha.
Suza J. (1947): Dolnokralovické serpentiny s hlediska botanického. – Ochr. Přír. 2: 1–4.
Šimeček V. (1958): Příspěvek ke květeně dolního Posázaví. – Preslia 30: 191–199.

Šumavsko-novohradské podhůří

Po dlouhé prodlevě po základních pracích Podpěry (Podpěra 1900a, b) na začátku minulého století byl tento region podrobně floristicky zpracován díky pracovníkům nově vzniklé Jihočeské univerzity a Jihočeské pobočky České botanické společnosti. Materiály dlouholetých výzkumů Stanislava Kučery se v důsledku jeho náhlé smrti nezachovaly. Doufejme, že význačné xerotermní lokality budou v budoucnosti dokumentovány i fytocenologicky.

Albrecht J. (1989): Vegetační poměry SPR Vyšenské kopce u Českého Krumlova. – Památ. a Přír. 14: 296–299.
Blažková D. (2006): Mizející xerothermní společenstvo v Pošumaví. – Muz. a Současn., ser. natur., 21: 3–9.
Domin K. (1930): Poznámky o vegetačních poměrech Krumlovska. – Ročen. Vlastiv. Společ. Jihočes. České Budějovice 1929: 73–82.
Lepší P. (2005): Inventarizační průzkum NPR Vyšenské kopce z oboru botanika. – Ms., 14 p. + 33 p. tab., 6 map., 2+9 foto. [Depon. in: Správa CHKO Blanský les, Český Krumlov a ÚSOP, Praha]
Lepší P., Lepší M., Boublík K. & Kolář F. (2011): Reliktní a izolovaný výskyt Prunus fruticosa u Českého Krumlova. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 46: 231–250.
Lepší P., Lepší M., Boublík K., Štech M. & Hans V. [eds] (2013): Červená kniha květeny jižní části Čech. – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích.
Lepší P., Lepší M., Boublík K., Štech M. & Hans V. [eds] (2014): Atlas map obsazenosti fytochorionů ohrožených druhů květeny jižní části Čech. – Jihočeská pobočka ČBS, České Budějovice.
Podpěra J. (1900a): O botanicko-geografických poměrech Krumlovska. – Vesmír 29/5(1899): 57–58.
Podpěra J. (1900b): Vegetační nástin okolí krumlovského v jižních Čechách. – Živa 10: 176–178.

Souborné práce týkající se xerotermní vegetace

Tento přehled regionálními i většími celky se zabývající literatury o teplomilné vegetaci Čech je třeba chápat jako orientační, rozhodně si nečiní nárok na úplnost. V zásadě je však možné si vytvořit představu o podrobnosti výzkumu a znalostí o různých lokalitách. Řada dalších údajů je v rukopisných materiálech z inventarizací chráněných území a nejnovější údaje pocházejí z mapování projektu NATURA 2000, které jsou uloženy na Agentuře ochrany přírody a krajiny.

Čeřovský J., Podhajská Z. & Turoňová D. [eds] (2007): Botanicky významná území České republiky. – AOPK, Praha.
Chytrý M., Kučera T. & Kočí M. [eds] (2001): Katalog biotopů České republiky. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
Chytrý M. [ed.] (2007): Vegetace České republiky 1., Travinná a keříčková vegetace. – Academia, Praha.
Kolbek J. & Valachovič M. [eds] (2004): Vegetační výzkum a mapování regionů. Hranice v geobotanice. – Bull. Slov. Bot. Spoločn., Suppl. 11: 1–234.
Kolbek J. & Valachovič M. [eds] (2006): Xerotermní vegetace středoevropského prostoru. Změny ve vegetaci. – Bull. Slov. Bot. Spoločn. 28, Suppl. 2(14): 1–152.
Ložek V. (1974): Příroda Českého krasu v nejmladší geologické minulosti. – Bohem. Centr. 3: 175–194.
Ložek V. (1980): Vývoj přírody středních Čech v nejmladší geologické minulosti. – Stud. ČSAV 1: 9–43.
Ložek V. (1996): Přírodní poměry na jižním svahu Zlatého koně během holocénu. – Bohem. Centr. 25: 127–137.
Ložek V. (2011): Po stopách pravěkých dějů. – Dokořán, Praha.
Mackovčin P. & Sedláček M. [eds] (1999–2009): Chráněná území České republiky. Svazky I–XIV. – AOPK ČR, Praha a Ekocentrum Brno. [svazky I, III, IV, V, VIII, XI, XII, XIII]
Martinovský J. O. (1971): Problematika středoevropské stepi. – Severočes. Přír. 2: 43–107.
Moravec J. a kol. (1983/1): Rostlinná společenstva České socialistické republiky a jejich ohrožení. – Severočes. Přír., Příloha 1983/1: 1–110 + I–XVIII.
Moravec J. a kol. (1995): Rostlinná společenstva České republiky a jejich ohrožení. Ed. 2. – Severočes. Přír., Příloha 1995: 1–206.

Neuhäuslová Z., Moravec J., Chytrý M., Ložek V., Rybníček K., Rybníčková E., Husová M., Grulich V., Jeník J., Sádlo J., Jirásek J., Kolbek J. & Wild J. (2001): Potential natural vegetation of the Czech Republic. – Braun-Blanquetia 30: 1–80.
Petříček V. a kol. (1999): Péče o chráněná území. I. Nelesní společenstva. – AOPK ČR, Praha.
Rychnovská M. & Úlehlová B. (1975): Autökologische Studie der tschechoslowakischen Stipa-Arten. – Academia, Praha.

Závěr

Závěrečnou úvahu bych uvedla citací z práce F. Schustlera Xerothermní květena ve vývoji vegetace české:

„*Celý postglaciální vývoj naší české květeny stojí vlastně ve znamení „oscillací" xerothermní její vegetace. V Čechách od ústupu ledovců udržela se vždycky rozsáhlá oblast xerothermní, v níž mohly bez přerušení pontické a příbuzné prvky zdárně prospívati. Xerothermní květena jest tedy nejvlastnějším rysem postglaciálního vývoje českého vegetačního krytu, osou, kolem níž otáčí se problém vývoje toho. Proto řešení otázky xerothermní vegetace naší musí býti jedním z nejpřednějších úkolů naší české vědy, a zejména získání pevné base studiem fossilních zbytků z naší vlasti jest nezbytným požadavkem!...*
*Úkolů tedy čeká ještě českého botanika dostatek!***"**

Jak se odvíjela červená nit teplomilné vegetace od doby Františka Schustlera?

1) Poznali jsme dosti podrobně teplomilná společenstva a jejich zařazení do mezinárodního fytocenologického systému, viz Jaromír Klika, práce z let 1928 až 1951, dále série prací dalších badatelů od 70. let (Jiří Kolbek, Miloslav Studnička, Miloslav Toman, Jarmila Kubíková a další), zejména pak shrnutí dosažených výsledků v přehledu „Rostlinná společenstva České republiky" (1995) z pera J. Kolbeka.

V dalších souhrnných publikacích (Chytrý M. a kol., Katalog biotopů, 2001) byla detailně popsaná společenstva pro účel krajinného mapování spojena do větších celků podle mezinárodních kategorií. Tyto mapovací jednotky splnily dobře svůj účel snadnějšího použití v krajinném kontextu. Ve velké publikaci o travinné vegetaci České republiky Chytrého a kol. (2007) byla použita moderní metodika statistického zpracování velkých datových souborů. Tady se ukázalo, že některá reálně existující a opakující se společenstva v menších regionech se ve velkém souboru dat z různých vzdálených regionů „ztratila" a nebyla uznána jako platná. Podle mého názoru bude potřeba svaz *Alysso-Festucion pallentis* ještě v budoucnu přehodnotit podle menších regionů a zejména podle hornin a na nich vznikajících půd.

2) V šedesátých letech byly díky Janu Jeníkovi zpracovány na Přírodovědecké fakultě v Praze koncepce fytocenologického, ekologického a krajinářského výzkumu na střední Vltavě,

v Českém krasu a v Českém středohoří. V těchto intencích pracovali jeho žáci v dalších letech na různých pracovištích i po nuceném odchodu J. Jeníka z Přírodovědecké fakulty.

V sedmdesátých letech na Přírodovědecké fakultě zpracoval koncepce sukcese na opuštěných polích v Českém krasu Marcel Rejmánek, podílela se Jana Osbornová.

3) Na geobotanickém oddělení Botanického ústavu ČSAV v Průhonicích se o systematický výzkum velké oblasti s teplomilnou a lesní vegetací na Křivoklátsku zasloužil Jiří Kolbek, který současně zpracoval ve spolupráci s Václavem Petříčkem části Českého středohoří. Podobně systematicky zpracovala v sedmdesátých a osmdesátých letech pražské skalní stepi Jarmila Kubíková z hlediska ochrany přírody.

4) Samostatnou akcí byly mapy potenciální vegetace, kde se v mapovém zobrazení dokumentovala různá lesní i nelesní společenstva. Zasloužil se o to kolektiv geobotanického oddělení Botanického ústavu ČSAV (AV ČR) – Robert Neuhäusl, Zdeňka Neuhäuslová, Jaroslav Moravec, Miroslava Husová, Jiří Kolbek, Denisa Blažková.

5) Od konce minulého století probíhají obnovené studie paleoekologické ve spojení s archeologií na půdě univerzity i ústavů akademie – Petr Pokorný, Jiří Sádlo, Libor Petr, Petr Kuneš.

6) Kolektiv studentů katedry botaniky pod vedením Zuzany Münzbergrové rozvíjí v současnosti studium teplomilných trávníků, jejich vnitřní struktury a managementu.

7) Od počátku devadesátých let minulého století, kdy vznikla vysokoškolská pracoviště v Ústí nad Labem a v Českých Budějovicích, probíhá úspěšně regionální výzkum jak v severních Čechách, tak na jihu (viz rozsáhlou publikační činnost).

8) Po sto letech od nechtěného pobytu Josefa Podpěry v jihosibiřských a jihoruských stepích, kdy se po letech izolace otvírají tyto země návštěvníkům, hledají botanici vedení Milanem Chytrým odpovědi na otázky po spojitosti českých ostrůvků xerotermního bezlesí opět v rozsáhlých jihosibiřských stepích.

Co tedy dnes víme? Na základě konkrétních výzkumů můžeme potvrdit názor Schustlera, že je světlomilná xerofilní vegetace pozdně glaciálního původu, přetrvala klimatické výkyvy i návrat lesa. Dynamicky se šíří jak ze svých místních refugií, tak z center svého areálu různými migračními cestami. Ekologickou podmínkou její existence v Čechách je, jak již uvádí Podpěra, makroklima (450–500 mm ročních srážek) a mikroklima podmíněné konfigurací terénu (viz Jeník & Rejmánek 1969). Ve zvrásněné oblasti paleozoických vápenců hraje velkou roli uklonění vrstev vápenců, vrstvy ležící souběžně se sklonem svahu orientované k jihu jsou velmi pravděpodobně primárně nezalesnitelné a jsou trvalým refugiem nelesní vegetace.